

სტუდენტების დამოკიდებულება ქორწინება/განქორწინების მიმართ

Students' attitude toward marriage/divorce

მონიკა კვარაცხელია^{1a}

Monika Kvaratskhelia^{1a}

¹სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისი, საქართველო

¹ Social and Political Sciences Faculty, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Tbilisi, Georgia

აბსტრაქტი

შესავალი: განქორწინების მაჩვენებელი მთელს მსოფლიოში იზრდება, შესაბამისად მნიშვნელოვანია ვიკვლიოთ, თუ როგორ მოქმედებს მშობლების განქორწინება ახალგაზრდების დამოკიდებულებების ჩამოყალიბებაზე ქორწინება/განქორწინების მიმართ. მშობლები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ახალგაზრდების ცხოვრებაში. მოზარდები აკვირდებიან მშობლების ქცევას და ამ დაკვირვების საფუძველზე სწავლობენ, თუ როგორი უნდა იყოს ქორწინება და ოჯახური ცხოვრება. კვლევის მიზანია ქორწინებისა და განქორწინების მიმართ სტუდენტების დამოკიდებულებების შესწავლა. **მეთოდოლოგია:** გამოყენებულ იქნა თვისებრივი კვლევის მეთოდი, მიზნობრივი შერჩევა თოვლის გუნდის მეშვეობით. 18-23 წლამდე 16 სტუდენტთან ჩატარდა სიღრმისეული ინტერვიუები. **კვლევის შედეგები:** რესპონდენტისთვის ქორწინება მნიშვნელოვანია და პოზიტიურად უყურებენ ქორწინების ინსტიტუტს. სტუდენტისთვის განქორწინება არ წარმოადგენს ტრაგედიას და მისაღებია, თუმცა გამონაკლის ჯგუფს წარმოადგენენ კაცები განუქორწინებელი ოჯახებიდან, რომლებისთვისაც მიუღებელია განქორწინება. **დასკვნა:** სტუდენტები გარკვეულწილად იმეორებენ მშობლების ქმედებებს და სრულიად არ ასახავენ მათ ქცევას და დამოკიდებულებებს, რაც შესაძლოა გამოწვეულია მოდერნიზაციის გავლენით და გენდერული იდეოლოგიის ცვლილებით.

საკვანძო სიტყვები: განქორწინება, ქორწინება, სტუდენტები.

ციტირება: მონიკა კვარაცხელია. სტუდენტების დამოკიდებულება ქორწინება / განქორწინების მიმართ. ჯანდაცვის პოლიტიკა, ეკონომიკა და სოციოლოგია, 2023; 7 (2).

Abstract

Introduction: Divorce rates around the world are increasing over time. Therefore, it is important to study how parental divorce affects young people's attitudes toward marriage/divorce. Parents play a crucial role in the lives of young people. Adults observe the behaviour of their parents and from their observation they learn what marriage and family life should be like. Research Aim studying students' attitudes towards marriage and divorce. **Methods:** The qualitative research method was used, purposive sampling with the help of the snowball. In-depth interviews were conducted with a total of 16 respondents, students aged 18-23. **Result:** Marriage is important, and they view the institution of marriage positively. Divorce for students is not a tragedy and is acceptable, although the exception group is demonstrated with men whose parents aren't divorced and divorce is unacceptable for them. **Conclusion:** Students to some extent repeat the actions of their parents and don't completely reflect their

^a mokvaratskhelia@cu.edu.ge

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6322-5062>

behaviour and attitudes, which may be caused by the influence of modernization and changes in gender ideology.

Keywords: divorce, marriage, students.

Citation: Monika Kvaratskhelia. Students' attitude toward marriage/divorce. Health Policy, Economics and Sociology, 2023; 7 (2).

შესავალი

ტერმინი ქორწინება სხვადასხვა ადამიანების მიერ განსხვავებულად განისაზღვრება, თუმცა საყოველთაოდ აღიარებული ცნების საფუძველზე ქორწინება ეს არის კანონიერად აღიარებული კავშირი ორ ადამიანს შორის, რომელიც ემყარება სექსუალურ ურთიერთობას და გულისხმობს კავშირის მუდმივობას. ქორწინების საფუძველზე იქმნება ოჯახი, რომელიც სოციალიზაციის პროცესში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი აგენტია. ოჯახი წარმოადგენს საზოგადოების ფუნდამენტს, რომელიც წარმოგვიდგება, როგორც ეკონომიკური, სოციალური და ემოციური სტაბილურობის საფუძველი (Jayson, 2012).

ისტორიულ ჭრილში თუ გადავხედავთ, ოჯახის შექმნას კონკრეტული მიზნები განაპირობებდა. კოულმენის (Coleman, 2004) მიხედვით, ქორწინება ძირითადად სამი მიზნით ჩამოყალიბდა, კერძოდ, მამაკაცის სექსუალური მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად, ბავშვების და ქალების ეკონომიკური მოთხოვნილებების უზრუნველსაყოფად. უფრო მეტიც, თითოეულმა პარტნიორმა იცოდა, თუ რა როლური მოლოდინები უნდა გაემართლებინათ. მამაკაცებმა იცოდნენ, რომ მათგან მოელოდნენ ყოფილიყვნენ ძლიერი, ჩუმი, კომპეტენტური, უემოციო, პრობლემის გადამჭრელი და ოჯახის მფარველები. ქალებმა კი იცოდნენ, რომ უნდა ყოფილიყვნენ კარგი მზარეულები, კომპეტენტური დიასახლისები, მკერავები, ეკლესიის ხშირი „სტუმრები“ და შვილების აღმზრდელები. ზოგიერთ ამ ქორწინებაში მოლოდინი იყო, რომ მამაკაცის სექსუალური მოთხოვნილებები უფრო მნიშვნელოვანი იყო, ვიდრე ქალების იმის გამო, რომ ქალებს არ უნდა ჰქონოდათ სექსუალური სურვილი. ეს როლური მოლოდინები დროის ცვლილებასთან ერთად მოდიფიცირდა, რადგან ქალები ქორწინდებიან ფსიქოლოგიური მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად, როგორცაა მეგობრობა, ემოციური მხარდაჭერა, ინტიმური და რომანტიული ურთიერთობა, რომელშიც მათ შეუძლიათ გაიზიარონ თავიანთი ცხოვრების ყველა ასპექტი და მიაღწიონ ბედნიერებას (Ramsay, 1990). ამ უკანასკნელთან შეთანხმებით, ამატო (Amato, 1998) აცხადებს, რომ ქორწინების, როგორც პირადი ბედნიერების წყაროს მოლოდინი, როგორც ჩანს, გაიზარდა. უმეტეს კულტურაში, განსაკუთრებით ამერიკულ კულტურაში, ქორწინების მიზანია პიროვნული საჭიროებების პატივისცემა, როგორცაა თავისუფლება, ინდივიდუალიზმი, ავტონომია და ბედნიერება. სწორედ პიროვნულმა საჭიროებებმა, ინდივიდუალიზმმა, თავისუფლებამ, ავტონომიამ და პირადი ბედნიერებისკენ სწრაფვამ, თორნტონის (Thornton, 1992) თქმით, ხელი შეუწყო განქორწინების ზრდას. ეს განპირობებულია იმით, რომ ინდივიდუალიზმი ძირს უთხრის ოჯახურ ვალდებულებას. გავრცელებული დამოკიდებულებაა, რომ თუ ქორწინება არ აკმაყოფილებს ინდივიდუალურ საჭიროებებს, მაშინ არ არსებობს მიზეზი, რომ წყვილი დარჩეს დაქორწინებული (Amato, 1998).

განქორწინება თანამედროვე საზოგადოების ისეთი განუყოფელი ნაწილია, რომ უკვე აღარ არის გამონაკლისი იყო განქორწინებული. შესაბამისად, განქორწინების რიცხვის ზრდამ კიდევ უფრო რთული გახადა ტერმინი ქორწინების განსაზღვრის შესაძლებლობა (William, 2016). ქორწინების უმრავლესობა სრულდება განქორწინებით და შესაბამისად განქორწინება რჩება მნიშვნელოვან ფაქტორად, რომელიც იწვევს ახალგაზრდებში დეპრესიას, ნეგატიურ დამოკიდებულებას ოჯახის ინსტიტუტის მიმართ. მაგალითად, ამერიკაში ჩატარებული კვლევის თანახმად, პირველადი ქორწინების 41% სრულდება განქორწინებით (Divorce Statistic, 2022). განქორწინების მაჩვენებელი მთელ მსოფლიოში არის 4,08 ყოველ 1000 დაქორწინებულ ადამიანზე 2022 წლის მაისის მონაცემებით. განქორწინების მაჩვენებელი დღევანდელ

საზოგადოებაში იზრდება და არის სტრესის მთავარი წყარო ადამიანის ცხოვრებაში. ის ასევე გავლენას ახდენს ადამიანების ფსიქიკურ და ფიზიკურ ჯანმრთელობაზე (Solicitors, 2022).

ლიტერატურულ წყაროებში საუბარია იმაზე, რომ ახალგაზრდები, რომლებმაც განიცადეს მშობლების განქორწინება, აქვთ ნეგატიური დამოკიდებულება ქორწინების ინსტიტუტის მიმართ და პოზიტიური დამოკიდებულება განქორწინების ფენომენის მიმართ, იმ ახალგაზრდებთან შედარებით, რომლებსაც არ განუცდიათ მშობლების განქორწინება (Moats, 2004; Roper, 2016). ამავდროულად, მათ უფრო მეტად აღენიშნებათ დეპრესია და ბრაზი, რაც გამოწვეულია იმ ფაქტით, რომ განქორწინების შედეგად მშობლები ვერ ანაწილებენ სათანადო ყურადღებას თავიანთ შვილებზე განქორწინების სტრესის საფუძველზე. შესაბამისად, მშობლების განქორწინება და კონფლიქტი არის ძლიერი ინდიკატორი, რომელიც აყალიბებს ახალგაზრდათა დამოკიდებულებას ქორწინებისა და განქორწინების მიმართ. მაგალითად, კვლევები აჩვენებს, რომ ახალგაზრდებს განქორწინებული ოჯახებიდან აქვთ ნეგატიურ დამოკიდებულება ქორწინების ინსტიტუტის მიმართ, იმ ახალგაზრდებთან შედარებით, ვისი მშობლებიც არ ყოფილან განქორწინებულნი (Moats, 2004).

საინტერესოა, რომ ზოგიერთი კვლევის თანახმად, ქალებისა და კაცების დამოკიდებულება ქორწინებისა და განქორწინებისადმი განსხვავებულია (Servaty, 2020; Goslin, 2014). როგორც აღმოჩნდა, ახალგაზრდა ქალები, რომლებმაც განიცადეს მშობლების განქორწინება, უფრო პოზიტიურად აღიქვამენ განქორწინებას და მეტად არიან ქორწინების ინსტიტუტისადმი ნეგატიურად განწყობილნი, ვიდრე კაცები (Whitton, 2009). მიუხედავად იმისა, რომ კვლევათა ნაწილი ცხადჰყოფს, რომ ქალები ნაკლებად ოპტიმისტურები არიან ქორწინების ინსტიტუტის მიმართ, ვიდრე მამაკაცები, სხვა კვლევის შედეგების თანახმად, სქესი არ განაპირობებს ქორწინებისა და განქორწინების მიმართ ახალგაზრდათა დამოკიდებულებას. მაგალითად, ამბერ კოქსისა და სიერა ბრანჩის მიერ ჩატარებული კვლევები აჩვენებს, რომ სქესი არ განსაზღვრავს ამ ინსტიტუტებისადმი დამოკიდებულებას და მათ შორის არ არის მნიშვნელოვანი განსხვავება (Branch-Harris & Cox, 2015).

ქართული საზოგადოებისთვის, როგორც კოლექტივისტური და მასკულინური კულტურის მახასიათებლების მატარებლისთვის, ქორწინების ინსტიტუტი არის მნიშვნელოვანი. ქორწინება საქართველოში განსაზღვრული იყო ქრისტიანული მოძღვრებით და სხვა ქვეყნების მსგავსად, ქორწინების მიზანი იყო ქალისა და კაცის კავშირი შთამომავლობისა და ოჯახის შესაქმნელად (გოგოლიშვილი, 2019). აქვე საგულისხმოა, რომ საქართველოში განქორწინების მაჩვენებელი იზრდება და 2022 წელს 32.3%-ითაა გაზრდილი, 2020 წელთან შედარებით (საქსტატი, 2022).

სხვადასხვა გამოცდილების მქონე სტუდენტების ქორწინება-განქორწინების მიმართ დამოკიდებულების კვლევა არის საინტერესო საკვლევი საკითხი სოციალური მეცნიერების სფეროში. მნიშვნელოვანია ვიკვლიოთ, თუ როგორ მოქმედებს მშობლის განქორწინების გამოცდილება ახალგაზრდების დამოკიდებულებაზე და განქორწინებისა და ქორწინების აღქმაზე, ვინაიდან სტუდენტები წარმოადგენენ იმ ქვეჯგუფებს, რომლებიც ფართო მასშტაბით მოსახლეობას გადასცემენ არსებულ კულტურულ ტენდენციებს და მათი დამოკიდებულებები ხდება მომავალი თაობის შეხედულებების ფორმირების ერთ-ერთი საფუძველი.

კვლევის მიზანია ქორწინებისა და განქორწინების მიმართ სტუდენტების დამოკიდებულებების შესწავლა.

კვლევის ამოცანებია:

1. განსხვავდება თუ არა ქორწინება/განქორწინების მიმართ სტუდენტების დამოკიდებულება თავიანთი გამოცდილებებიდან გამომდინარე?
2. განსხვავდება თუ არა სქესის მიხედვით სტუდენტების დამოკიდებულება ქორწინება/განქორწინების მიმართ?
3. რას მიიჩნევენ ქორწინებისა და განქორწინების მოტივებად სტუდენტები?

თეორიული ჩარჩო

დაკვირვება, მიბაძვა და მოდელირება ერთი ადამიანიდან მეორეზე განისაზღვრება, როგორც სოციალური დასწავლის თეორია (Bandura, 1969). ოჯახი არის საწყისი წერტილი, სადაც ინდივიდები სწავლობენ ურთიერთობის ისეთი ასპექტების მნიშვნელობას, როგორცაა სიყვარული, პატიოსნება, პატივისცემა და კომუნიკაცია. ამ ასპექტების სწავლა დამოკიდებულია გარემოზე, რომელშიც ინდივიდი იზრდება, შესაბამისად მშობლების გავლენა მათი შვილების ქორწინებისადმი დამოკიდებულებაზე ძალზე მნიშვნელოვანია. ახალგაზრდები თავიანთ მშობლებზე დაკვირვებით იყალიბებენ რწმენას, თუ როგორი უნდა იყოს ოჯახი და ქორწინება (Telzer, 2018). სოციალური დასწავლის თეორიაზე დაყრდნობით, ბავშვები იმეორებენ თავიანთი ოჯახის წევრების დამოკიდებულებებსა და მოქმედებებს (Leff et al., 2009). ბავშვები მშობლების დამოკიდებულებებს იღებენ უშუალოდ დამოკიდებულებების კომუნიკაციიდან და ასევე ირიბად მასზე დაკვირვებით. მოზარდები აკვირდებიან მშობლების ქცევას და სწავლობენ, როგორი უნდა იყოს ქორწინება და ოჯახური ცხოვრება მშობლების ოჯახურ ურთიერთობებზე ბავშვობიდანვე დაკვირვებით (Ehrenberg, 2016). კვლევა ცხადყოფს, რომ როდესაც ინდივიდი პირადად მონაწილეობს მშობლების განქორწინებაში, ინდივიდის ეგო ძლიერ გავლენას მოახდენს ქორწინებასთან დაკავშირებით პირად შეხედულებებზე. ახალგაზრდებმა შეიძლება ასევე გაიგონ, რომ განშორება საუკეთესო გზაა ქორწინების დასასრულებლად. გოსლინისა და ბანდურას მიერ ჩატარებული კვლევის თანახმად, სოციალური დასწავლის თეორია პროგნოზირებს, რომ ინდივიდები ასახვენ მშობლების ქცევას, ისინი აკვირდებიან მშობლებს და იმეორებენ იმ ქცევებს, რასაც თავიანთი მშობლები. მშობლებზე დაკვირვებით ისინი ივითარებენ დამოკიდებულებებს (Bandura, 1969). შურტსი და მაიერსი ამტკიცებდნენ, რომ ამან შეიძლება გავლენა მოახდინოს ახალგაზრდების დამოკიდებულებაზე და აღქმაზე ქორწინება/განქორწინების მიმართ (Shurts, 2012).

ლიტერატურის მიმოხილვა

ქორწინება და განქორწინება

აზიის ქვეყნებში განქორწინების მაჩვენებელი მოდერნიზაციის გამო იზრდება. გუდის და ჯონსის მიხედვით, სანამ მოდერნიზაციისა და ინდუსტრიალიზაციის პროცესი მოხდებოდა, ისეთ ქვეყნებს, როგორცაა ინდონეზია, იაპონია, მალაიზია და ტაივანი, ქონდათ განქორწინების ზომიერად მაღალი მაჩვენებელი. თუმცა, თანამედროვე საზოგადოებაში განათლების, ურბანიზაციის პროცესის, შეცვლილი კანონებისა და სოციალური ნორმების და ქორწინების როლის შესახებ ახალი აღქმის გამო, ეს ქვეყნები ამალდნენ დასავლეთის ქვეყნების დონეზე (Jones & Dommaraju, 2011). ქალთა ეკონომიკური და სოციალური მახასიათებელი შეიცვალა მას შემდეგ, რაც მოდერნიზაცია დაიწყო მთელ მსოფლიოში. ტრადიციული ოჯახისა და ღირებულებების ნგრევა, შემცირებული სტიგმა, კანონების ლიბერალიზაცია დაკავშირებულია ქორწინების დაშლასთან. თანამედროვე ეპოქაში ოჯახური სტაბილურობის დაქვეითება მჭიდრო კავშირშია ინდუსტრიალიზაციის, ურბანიზაციისა და ინდივიდუალური თავისუფლების მზარდ პროცესებთან.

მოდერნიზაციის შედეგად მიღებული სოციალური ცვლილებები აისახა, როგორც დასავლეთზე, ასევე აღმოსავლეთზეც. აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებისთვის განქორწინების მაჩვენებელი ყველა ქვეყანაში 1980-იანი წლებიდან იზრდება. მიუხედავად იმისა, რომ რამდენიმე წელიწადში იყო დროებითი კლება, ზოგადი ნიმუშის მიხედვით განქორწინების მაჩვენებელმა პიკს მიაღწია 2000 წლის დასაწყისში და იკლებს ან იგივე რჩება შემდეგში. ამავე კვლევამ ასევე დაადგინა, რომ სამხრეთ კორეას, ტაივანსა და ჰონგ კონგს ახლა ყველაზე მაღალი განქორწინების მაჩვენებელი აქვთ ამ რეგიონში. ტაივანის, კორეისა და იაპონიის გამოკითხვის შედეგები აჩვენებს, რომ ბევრი ქალი არ მიიჩნევს აუცილებლობად დაქორწინებას ბავშვების ყოლისთვის. ეს ადასტურებს, რომ ამ ქვეყნებში ქალებში ქორწინებისადმი ტრადიციული დამოკიდებულებიდან მნიშვნელოვანი გადახრებია. გარდა ამისა, სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებში, როგორცაა მალაიზია, ინდონეზია, სინგაპური, სამხრეთ ტაილანდი და სამხრეთ

ფილიპინები, განქორწინების მაჩვენებელი ტრადიციულად მაღალი იყო და მკვეთრად იკლებს მე-20 საუკუნის შუა წლებში, რადგან რეგიონი გადის მოდერნიზაციის პროცესს. თუმცა, ეს ტენდენცია შეიცვალა და განქორწინების მაჩვენებელი კიდევ ერთხელ იზრდება (Jones & Dommaraju, 2011).

ამდენად, შეიცვალა ქორწინებისადმი მოლოდინები, რადგანაც, შესაბამისი გადაწყვეტილების წინაპირობად, გასულ წლებთან შედარებით, ხშირად პარტნიორების ემოციური, ფიზიკური და ფინანსური მზადყოფნა მოაზრებული. შესავაბამისად, განსხვავებულია ქორწინების ინსტიტუტის აღქმაც. მაგალითად 1800-იანი წლების შუა ხანებში ქორწინების მიზანი იყო სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური. თუმცა, ინდუსტრიული რევოლუციის შემდეგ, ქორწინების მიზნები შეიცვალა სიყვარულით და პიროვნული მიზნების დაკმაყოფილებით (Manap et al., 2013).

შესაბამისად ქორწინების მიზნები და მოტივები დროთა განმავლობაში ვითარდება. ქორწინების ბუნება დამოკიდებულია სოციალურ და კულტურულ ფაქტორებზე, რომლებიც ჩართულია საზოგადოების ღირებულებებისა და ნორმების ჩამოყალიბებაში (Amani, 2011). გასული საუკუნის ერთ-ერთი მთავარი განვითარება არის ქორწინების შეცვლა ტრადიციული ინსტიტუტიდან, მეგობრულ ქორწინებაზე, სადაც ხაზგასმულია ინდივიდუალური არჩევანი და პიროვნული ზრდა.

UNICEF-ის მიერ საქართველოში ჩატარებული კვლევის შედეგების თანახმად, ქორწინების მიზეზს რამდენიმე ფაქტორი წარმოადგენს. ქორწინების გამომწვევი ფაქტორებია: ნორმები, რომლებიც ახალგაზრდებს უზღუდავს შესაძლებლობას თავისუფლად შეხვდნენ მეგობარ გოგოს/ბიჭს; მეორე ფაქტორი დაკავშირებულია ქორწინებამდე სქესობრივი კავშირის ტაბუდადებულ თემასთან; მესამე, ეკონომიკური პრობლემები - რაც გულისხმობს იმას, რომ ქორწინება ოჯახებისთვის ყველაზე მისაღები ფორმაა ფინანსური სიდუხჭირისგან თავის ასარიდებლად. (სტურუა, 2017). ზემოხსენებულ ფაქტორებთან ერთად, მკვლევრები გამოყოფენ ქორწინების რამდენიმე მოტივს. კერძოდ, რელიგიური მოტივი, ბიოლოგიური მოტივი და სოციალურ-ფსიქოლოგიური მოტივი.

რელიგია ქორწინების ერთ-ერთი მთავარი მიზანია, რადგან ის აძლევს მითითებებს ახალგაზრდა წყვილებს სამართლებრივი ურთიერთობის დასამყარებლად. მაგალითად, ქრისტიანმა წყვილებმა, რომლებმაც მიაღწიეს გარკვეულ კრიტერიუმებს, როგორცაა ფიზიკური, ინტელექტუალური, ემოციური და სულიერი სიმჭიდროვე, უნდა დაგეგმონ ქორწინება ისე, რომ დაეხმარონ და დაიცვან ერთმანეთი რელიგიური სასჯელებისგან. ქრისტიანებმა უნდა შეასრულონ გარკვეული რელიგიური მოვალეობები ან შეასრულონ თავიანთი განსაკუთრებული როლი, როგორც ქმარმა, სიმემ და მამამ ან საპირისპირო სქესის წარმომადგენელმა. ქრისტიანულ რელიგიაში ქორწინება განიხილება, როგორც ღვთისადმი ერთგულება. ქორწინების სარგებელი მხოლოდ სიცოცხლის განმავლობაში არ არსებობს, არამედ ვრცელდება შემდგომ ცხოვრებაშიც კი. ქრისტიანებისთვის რელიგიურობა ხდება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კრიტერიუმი მათი ცხოვრების პარტნიორის არჩევისას (Manap et al., 2013).

ბიოლოგიური მოტივები ქორწინების მეორე მოტივია. მამაკაცები და ქალები ქორწინდებიან, რათა შეასრულონ ადამიანური ბუნებით განსაზღვრული როლები. კერძოდ, იყვნენ წყვილებში, შექმნან ოჯახი და გააჩინონ შვილები, რათა მემკვიდრეობა გაგრძელდეს. სექსუალური ლტოლვა ადამიანის ბუნებაა და ქორწინება განიხილება, როგორც სექსუალური ლტოლვის შესრულების ერთადერთი გზა, რომელიც ასევე ემსახურება ადამიანის კეთილდღეობისა და ღირსების შენარჩუნებას (Manap et al., 2013).

მესამე, ქორწინებაში წყვილებს შორის ურთიერთსიყვარული, მეგობრობა და ბედნიერება მომდინარეობს სოციალურ-ფსიქოლოგიური მოტივებიდან. სიყვარული ქორწინების კიდევ ერთი მოტივატორია. სწორედ ამ გრძნობის გამო, მარტოხელა ახალგაზრდები გამოხატავენ თავიანთ განზრახვას თავიანთი სიყვარულის მიმართ, ქორწინდებიან და იღებენ ერთად ცხოვრების გადაწყვეტილებას (Manap et al., 2013).

ქორწინების გზით წყვილებს შეუძლიათ „დაამტკიცონ და აჩვენონ თავიანთი სიყვარული“ იურიდიული ურთიერთობით. სიყვარულის გარდა, ქორწინების კიდევ ერთი მიზანი მეგობრობა ხდება. მარტოობა ხშირად დაკავშირებულია სტრესთან და დეპრესიასთან. ამ დროს ადამიანი გრძნობს შიშს და მარტოობისგან თავის არიდების სურვილი უჩნდება. ეს შიში განსაკუთრებით მძაფრდება ხანდაზმულ ასაკში. ქორწინების შემდეგ, წყვილს შეუძლია თავისუფლად დაგეგმოს მრავალი აქტივობა ერთად, როგორცაა შვებულება, დასვენება სოციალური სტიმლისა და ცრურწმენების შესახებ ფიქრის გარეშე. ქორწინება ასევე განიხილება, როგორც პლატფორმა ბედნიერების, ჰარმონიული ცხოვრებისა და კურთხევის მისაღებად. მარტოხელა ახალგაზრდების მიზანია არა უბრალოდ ქორწინება, არამედ ბედნიერი ოჯახის შექმნა და ბედნიერი ცხოვრება (Manap et al., 2013)

გარდა რელიგიისა, ბიოლოგიური და სოციალურ-ფსიქოლოგიური მოტივებისა, როგორც მეთ ლოუსთან აღინიშნა, ქორწინების ერთ-ერთი მოტივი შეიძლება უკავშირდებოდეს კულტურულ ფაქტორებსაც (Lowe, 2019). კულტურულ ფაქტორებში მოიაზრება ის, რომ ქორწინება არის ნორმა და ის წარმოადგენს აუცილებლობას სოციალური სასურველობის ეფექტის მისაღწევად. ქორწინება ნორმაა საქართველოში, თუმცა, გლობალიზაციის, მოდერნიზაციის, ურბანიზაციის და სხვადასხვა კულტურის გავლენის შედეგად ეს ნორმა იცვლება. ცუიას მიხედვით (Tsuya, 2004), ახალგაზრდა თაობის ადამიანების ქორწინების აღქმა შეიძლება განსხვავებული იყოს უფროს თაობასთან შედარებით სწორედ გლობალიზაციის, მოდერნიზაციისა და ურბანიზაციის პროცესის გამო. მეტიც, წარსულში არა უბრალოდ ქორწინება, არამედ ე.წ. შეთანხმებული ქორწინება ნორმა იყო სხვადასხვა ქვეყანაში, მაგრამ დღეს შეთანხმებული ქორწინება რომანტიკულმა ურთიერთობამ შეცვალა (Tsuya, 2004).

გლობალური კულტურა მოიაზრებს კულტურულ ელემენტებს, რომლებიც ცვლის ადამიანური თემების ცხოვრების თავდაპირველ წესს. გლობალიზაციას შეუძლია უარყოფითი და არასასურველი გავლენა მოახდინოს ბევრ საკითხზე. მაგალითად, სოციოკულტურული ინსტიტუტების ცვალებადი ნიმუშები, როგორცაა რელიგია, ენა და ოჯახი გლობალური კულტურის გავლენის გამო შეიძლება მოდიფიცირდეს. მაგალითისთვის, საუბარია იმაზე, რომ გლობალიზაციამ დაარღვია ოჯახური ურთიერთობები და ღირებულებები. ჰარუნის (Harun, 2009) თანახმად, მალაიზიის საზოგადოება დღეს იშლება სწრაფი სოციალური ცვლილებებისა და დასავლური კულტურის გავლენის გამო, რომელიც ვრცელდება მედიაში. ინდუსტრიალიზაციამ და ურბანიზაციამ მალაიზიური ოჯახის მნიშვნელოვანი ცვლილებები და გარდამავალი სახეობები წარმოქმნა. ეკონომიკური პროგრესის ძლიერმა ბუნებამ და ძირითად განვითარებაში უზარმაზარმა ცვლილებებმა გავლენა მოახდინა სტრუქტურაზე, ზომაზე, სისტემაზე, ღირებულებებსა და ოჯახურ ურთიერთობებზე, რომლებიც გავლენას ახდენენ ოჯახზე და ოჯახურ ჰარმონიაზე. მალაიზიაში ცხოვრების სტილის პრაქტიკა მკვეთრად შეიცვალა და განსხვავებულად განვითარდა სოციალიზაციის ახალი პროცესების გამო (Harun, 2009). შედეგად, ოჯახური კავშირები ნაკლებად ინტიმურია მდიდრული ცხოვრების სტილისა და კეთილდღეობის გამო. ეს დაკავშირებულია იმ პირებთან, რომლებიც ეძებენ პროფესიულ და კარიერულ სარგებელს და ნაკლებ ყურადღებას აქცევენ ოჯახურ ცხოვრებას. მსოფლიო წესრიგის ცვალებადმა კონტექსტმა შექმნა ოჯახური ცხოვრების მრავალფეროვნება მთელ მსოფლიოში. გლობალიზაციის ეპოქას აქვს შედეგები და ზემოქმედება ადამიანის ცხოვრების ყველა ასპექტზე. წყვილები დღეს უფრო ღია გარემოში არიან და ვარაუდობენ, რომ ოჯახის ინსტიტუტი ხდება მყიფე სოციალურ-ეკონომიკური ცვლილებების შედეგად, როგორცაა ქალების დიდი რაოდენობით ყოფნა სამუშაო ძალაში. ამდენად, შეიცვალა ქორწინებისადმი მოლოდინები, რადგანაც, შესაბამისი გადაწყვეტილების წინაპირობად, გასულ წლებთან შედარებით, ხშირად პარტნიორების ემოციური, ფიზიკური და ფინანსური მზადყოფნა მოაზრებული. შესაბამისად, განსხვავებულია ქორწინების ინსტიტუტის აღქმაც.

ქორწინების მიმართ დამოკიდებულება

ახალგაზრდების დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ შეიძლება დაკავშირებული იყოს რამდენიმე ფაქტორთან, მაგალითად, მშობლების კონფლიქტთან, ოჯახის სტრუქტურასთან და სქესთან (Lin, 2014). ზემოთხსენებულ ფაქტორებთან ერთად, ლიტერატურულ წყაროებში საუბარია ასევე სხვა ფაქტორებზე. მაგალითად შურტსმა და მაიერსმა განაცხადეს, რომ ახალგაზრდების დამოკიდებულებები ვითარდება სხვადასხვა გამოცდილების საფუძველზე, როგორცაა მედიისგან მიღებული შეტყობინებები, რელიგიური ღირებულებები, ოჯახი და მეგობრები. ბავშვებს უყალიბდებათ ტრავმა და პრობლემები, როდესაც მათი მშობლები განქორწინდებიან (გოსლინი, 2014). ქორწინების ნეგატიურმა აღქმამ შეიძლება გავლენა მოახდინოს ბავშვების დამოკიდებულებაზე ქორწინების მიმართ და მათ შეიძლება ჰქონდეთ უკმაყოფილება მშობლებთან (Alqashan, 2010). ამატო (Amato, 1998) ამტკიცებდა, რომ ახალგაზრდები უფრო მეტად არიან მიდრეკილნი პრობლემური, კონფლიქტური, არასტაბილური ურთიერთობებისკენ, მშობლების განქორწინების გამო. ერთ-ერთი კვლევის შედეგების თანახმად, რომლის მიზანსაც წარმოადგენდა ახალგაზრდების დამოკიდებულებების კვლევა ქორწინება/განქორწინების მიმართ, ცხადჰყო, რომ ახალგაზრდები, რომელთა მშობლებიც იყვნენ განქორწინებულნი ქონდათ პოზიტიური დამოკიდებულება განქორწინების მიმართ და ნეგატიური დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ, ხოლო ის ახალგაზრდები რომელთა მშობლებიც არ იყვნენ განქორწინებულნი, მათ უარყოფითი დამოკიდებულება ქონდათ განქორწინების მიმართ და პოზიტიური დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ, შესაბამისად მშობლების განქორწინების გამოცდილებამ გამოიწვია განქორწინებისადმი პოზიტიური დამოკიდებულება (Cahaya et al., 2020).

ერთ-ერთი კვლევის შედეგი ცხადჰყოფს, რომ ახალგაზრდები განქორწინებული ოჯახებიდან ძირითადად თვლიდნენ, რომ არ არსებობდა მუდმივი ურთიერთობები (Cui, 2011). ერთ-ერთმა კვლევამ ასევე დაადგინა, რომ მშობლების განქორწინება ცუდად მოქმედებს ოჯახურ ვალდებულებაზე და მათი შვილების ნდობაზე (Rhoades, 2009). განქორწინებული ოჯახების ბავშვებმა შეიძლება განიცადონ უფრო მეტად ინტერნალიზებული და ექსტერნალიზებული ქცევები მშობელთა მუდმივი კონფლიქტისა და უთანხმოების გამო, ვიდრე განუქორწინებელი ოჯახების შვილებმა. ერთ-ერთი კვლევის შედეგების თანახმად, ბავშვები, რომლებიც რჩებიან განქორწინებულ ოჯახებში, უფრო მეტ ნეგატიურ დამოკიდებულებას განიცდიან ქორწინების მიმართ, მათ მიაჩნიათ, რომ განქორწინება არის ერთადერთი გზა, რათა დასრულდეს ცუდი ქორწინება განუქორწინებელი ოჯახების შვილებთან შედარებით (Coninck, 2021). თუმცა სხვა კვლევები ცხადჰყოფს, რომ განსხვავება ამ ორ ჯგუფს შორის არ არის და ორივე ჯგუფის შემთხვევაში განქორწინებისა და ქორწინების ინსტიტუტის მიმართ არის მსგავსი დამოკიდებულება. მაგალითად ჰარისის მიერ ჩატარებული კვლევის შედეგებმა ცხადჰყო, რომ განსხვავება ამ ორ ჯგუფს შორის არ არის (Branch-Harris, 2015). მსგავსი კვლევის შედეგები მიიღო ლაკიამ, რომლის თანახმადაც ორივე ჯგუფი პოზიტიურად უყურებს ქორწინების ფენომენს, ხოლო განქორწინებას მიიჩნევს როგორც გამოსავალს (Bethell, 2010).

რებეკა ბივონას მიერ ჩატარებულმა სხვა კვლევამ აჩვენა, რომ ახალგაზრდებს, განსაკუთრებით ქალებს, შეიძლება არ ჰქონდეთ ნდობა მომავალ ქორწინებაში და ქორწინებას პოტენციურად დროებით თვლიან იმ ქალებთან შედარებით, რომლებიც განუქორწინებელი ოჯახებიდან არიან, იმის გამო, რომ მათი მშობლები განქორწინდნენ (Bivona-Guttadauro, 2013). ამრიგად, მშობლის განქორწინებამ შესაძლოა ახალგაზრდებს გაუჩუროს არასაიმედო განცდა თავიანთი ურთიერთობების ფარგლებში და ჰქონდეს უფრო უარყოფითი დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ.

განქორწინებულ ოჯახებში გაზრდილ ადამიანებს არ შეუძლიათ დაიჯერონ, რომ ქორწინება მუდმივია. ამდენად, ისინი ნაკლებად იცავენ უწყვეტი ქორწინების დაპირებას. ისინი არც კი ფიქრობენ დადებითად საკუთარ თავზე, როგორც მშობლებზე. ბევრ მათგანი შიშობს, რომ მომავალში არ ექნებათ ბედნიერი ქორწინების შანსი. ახალგაზრდები, რომლებიც

გაიზარდნენ განქორწინებულ მშობლებთან ერთად, აქვთ უფრო დაბალი კმაყოფილება რომანტიკულ ურთიერთობაში და მათ უმეტესად აქვთ რწმენა, რომ მათი ურთიერთობა დასრულდება (Cui, 2010). ახალგაზრდებს შორის დაბალ ნდობას ხშირად იწვევს მშობლების განქორწინება და ეს ასევე გავლენას ახდენს მოზარდების რომანტიკულ ურთიერთობაზე. ახალგაზრდებმა იციან, რომ ქორწინება შეიძლება არაგრძელვადიანი იყოს მათი განცალკევებული და განქორწინებული მშობლების გამოცდილებით. მშობელთა განქორწინებამ შეიძლება ასევე გავლენა მოახდინოს ახალგაზრდების ბედნიერი და ხანგრძლივი ქორწინების აღქმის უნარზე. განქორწინებული მშობლების ბავშვები დადებითად არ უყურებენ ქორწინებას და ისინი ნაკლებად ოპტიმისტები არიან ხანგრძლივი და ჯანსაღი ქორწინების მიმართ. ამავდროულად, ისინი ასევე ნაკლებ ვალდებულებას უყენებენ პირად ურთიერთობებს და ნაკლებად არიან დარწმუნებულნი საკუთარ შესაძლებლობებში, შეინარჩუნონ ბედნიერი ქორწინება პარტნიორთან (Rhoades, 2009).

ქორწინებისადმი ასეთმა დამოკიდებულებამ შეიძლება გამოიწვიოს რომანტიკული ურთიერთობებისადმი ერთგულების შემცირება და ურთიერთობის ხარისხის დაქვეითება. ახალგაზრდები განქორწინებული ოჯახებიდან თვლიან, რომ მათი მომავალი ურთიერთობა წარუმატებელი იქნება, რადგან თვლიან, რომ წყვილებს არ აქვთ უნარი გადაჭრან ოჯახური პრობლემები, ისინი ასევე წუხან, რომ გაიმეორებენ მშობლების შეცდომებს. განქორწინებული ოჯახების შვილები შეიძლება დაქორწინდნენ პარტნიორზე, რომლებსაც აქვთ მშობლების განქორწინების იმავე გამოცდილება და მათი ქორწინება შეიძლება განქორწინებით დასრულდეს (Collardeau, 2016).

ჰუანგი და ლინ-ი განმარტავენ (Lin, 2014), რომ ხელუხლებელი ოჯახი არის ოჯახი, რომელთა მშობლები დაქორწინებულები არიან და ერთად ცხოვრობენ. ბევრი მკვლევარი ამტკიცებს, რომ არსებობს კავშირი ქორწინებისადმი დამოკიდებულებებსა და მათ ოჯახურ სტრუქტურას შორის. განქორწინებული ოჯახის შვილების დამოკიდებულებები განსხვავებულია განუქორწინებელი ოჯახის შვილების დამოკიდებულებებისგან. მარიონმა და ფანიმ დაადგინეს, რომ განუქორწინებელი ოჯახებიდან მოზარდებს აქვთ ქორწინებისადმი უფრო დადებითი დამოკიდებულების ტენდენცია, ვიდრე განქორწინებული ოჯახებიდან (Collardeau, 2016). ახალგაზრდა ქალებს ასევე აქვთ სიყვარულის და მზრუნველობის ლტოლვა, თუნდაც განქორწინებული ოჯახებიდან, მაგრამ მათ ასევე ეშინიათ, რომ თავიანთი მშობლების გამოცდილებას გაიზიარებენ. ოჯახური წარმომავლობის გამო ისინი უფრო მეტად ავლენენ შფოთვას გადაწყვეტილების მიღებისას. ერთ-ერთ კვლევაში 310 ტრადიციული კოლეჯის ასაკის სტუდენტი გამოიკვლიეს კავკასიელებიდან, აფროამერიკელებიდან, აზიელი ამერიკელებიდან, ესპანურიდან, ლათინოელებიდან, მკვიდრი ჰავაიელებიდან, ამერიკელი ინდიელებიდან, რათა გაეზომათ მათი სავარაუდო დონე მომავალი ქორწინების მიმართ. კვლევის შედეგებმა აჩვენა, რომ განქორწინებული ოჯახიდან მყოფ პირებს აქვთ ოჯახური ვალდებულების დაბალი დონე და ასევე უფრო მაღალია განქორწინების მომხრეები იმ სტუდენტებთან შედარებით, რომელთა მშობლებიც არ არიან განქორწინებულნი (Cui, 2011).

ალქაშანი და ალკანდარიც იმავე შედეგს იღებენ ქუვეითის ბაკალავრიატის სტუდენტების დამოკიდებულებების კვლევისას. ინდივიდები განქორწინებული ოჯახიდან უფრო მეტად განქორწინდებიან, ვიდრე ის პირები, რომელთა მშობლები არ განქორწინებულან. გარდა ამისა, კვლევამ დაასკვნა, რომ ქორწინებისადმი შიშისმომგვრელი და ნაკლებად ოპტიმისტურად განწყობილი ახალგაზრდები შეიძლება აღმოჩნდნენ განქორწინებული ოჯახებიდან და ეს უარყოფითი გამოცდილება გამოიწვევს ნეგატიურ დამოკიდებულებას და შიშს ქორწინების მიმართ და წარუმატებელ ურთიერთობას (Alqashan, 2010).

ოჯახის სტრუქტურა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია, რომელიც განაპირობებს ახალგაზრდების დამოკიდებულებას ქორწინება/განქორწინების მიმართ. მშობლების განქორწინებამ შესაძლოა ახალგაზრდებს ჩამოუყალიბოს შეხედულება, რომ ქორწინება არ არის მუდმივი მიუხედავად იმისა, რომ ოჯახს აერთიანებს შვილები, პასუხისმგებლობა და სიყვარული. ახალგაზრდები, რომლებიც ხედავენ კონფლიქტში მყოფ მშობლებს, შესაძლოა იფიქრონ, რომ განქორწინება საუკეთესო გზაა ამ კონფლიქტის გადასაჭრელად. შესაბამისად

მათ უჩნდებათ უფრო მეტად პოზიტიური დამოკიდებულება განქორწინების მიმართ ვიდრე იმ ახალგაზრდებს, რომელთა მშობლებიც არ ყოფილან განქორწინებულნი, ვინაიდან ახალგაზრდები, რომლებსაც არ აქვთ მსგავსი გამოცდილება თავიანთი მშობლების მაგალითზე უჩნდებათ რწმენა, რომ ქორწინება არის მუდმივი და წმინდა, რის შედეგადაც მათ შესაძლოა უფრო მეტად ჰქონდეთ პოზიტიური დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ და ნეგატიური დამოკიდებულება განქორწინების მიმართ. ახალგაზრდებს, თავიანთი მშობლების ქმედებებზე და ცხოვრების სტილზე დაკვირვების შედეგად უყალიბდებად დამოკიდებულება, ვინაიდან ოჯახის წევრები წარმოადგენენ როლურ მოდელებს, რომელთა ქმედებების მიბაძვასაც ახდენენ შვილები.

ჰუანგის-ისა და ლინის-ის მიერ ჩატარებული კვლევის თანახმად, კოლეჯის ასაკის სტუდენტებს შორის ქორწინებისადმი დამოკიდებულება სერიოზულ სოციალურ პრობლემად იქცა. ახალგაზრდებისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია ქორწინებისადმი მათი დამოკიდებულების მნიშვნელობის გაგება, რადგან ამან შეიძლება გამოიწვიოს შობადობის შემცირება, ქორწინების გადადება და განქორწინების მაჩვენებლების ზრდა. მშობლის ურთიერთობა მნიშვნელოვანი საკვანძო ფაქტორია, რომელიც ძალიან გავლენიანია ახალგაზრდების ქორწინებისადმი დამოკიდებულების ჩამოყალიბებაში (Lin, 2014).

სოდერმანის, სოფიას, კიმისა და კოენის-ის მიერ ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ მშობლების განქორწინება და მშობლების კონფლიქტი უარყოფით გავლენას ახდენს ახალგაზრდების ქორწინებაზე და განქორწინებაზე (Sodermans, 2015). განქორწინებული ოჯახის ბავშვებს აქვთ ქორწინების შიში, რადგან მათ ეშინიათ მშობლების გზის გამეორების (Lin, 2014). მათ აღარ სურთ ქორწინება და განქორწინება ნელ-ნელა მათთვის ჩვეულებრივი ხდება.

სქესი და დამოკიდებულება ქორწინება/განქორწინების მიმართ

ისტორიულად, ბავშვების აღზრდა და ფინანსური უსაფრთხოება განიხილებოდა ქორწინების მთავარ მიზეზად (Wright, 2010). მკვლევარები თვლიდნენ, რომ ინდივიდები ავითარებენ თავიანთ დამოკიდებულებებს სხვადასხვა გამოცდილების საფუძველზე, მათ შორის ოჯახის, მედიის, რელიგიური ღირებულებებისა და თანატოლებისგან მიღებული გზავნილების ჩათვლით (Myers, 2012). ნებისმიერი სხვა სოციალური ფენომენის მსგავსად, ქორწინებას აქვს ნორმები, რომლებიც განსხვავებულია დროის სხვადასხვა მონაკვეთში და ერთი თემიდან მეორეში აქვს ცვალებადი ხასიათი. თუმცა, როგორც გენდერული როლები განვითარდა, შეიცვალა ტრადიციული ქორწინების მნიშვნელობაც, რომელშიც მამაკაცი, როგორც მარჩენალი და ქალი, როგორც საოჯახო საქმეების შემსრულებელი და ბავშვების აღმზრდელი განიხილებოდა. უმეტეს საზოგადოებებში ქორწინებისადმი დამოკიდებულება შეიცვალა თაობათა განსხვავებების, ასევე ისეთი სოციალურ-ეკონომიკურ მახასიათებლების გამო, როგორცაა განათლება, დასაქმება და ქალაქური წარმოშობა. ოჯახის ფორმირების დრამატულმა ცვლილებებმა, ქორწინების დაგვიანებამ და ქორწინების მაჩვენებლის სწრაფმა ვარდნამ გამოიწვია სამეცნიერო კვლევებში და საჯარო დისკუსიებში ქორწინებისადმი დამოკიდებულების, ქორწინების თავიდან აცილებისა და წარმატებული ქორწინების ფაქტორების კვლევა.

სქესი არის მნიშვნელოვანი ფაქტორი, რომელიც გასათვალისწინებელია მშობლების განქორწინებაზე ახალგაზრდების რეაქციების განხილვისას (Pickens, 2009). კაცები, ისევე როგორც ის ახალგაზრდები, რომელთა დედებიც არ ქორწინდებიან, უფრო უარყოფით დამოკიდებულებას ავლენენ მშობლების განქორწინების შემდეგ, ვიდრე ქალები. ამრიგად, ვაჟებისთვის მნიშვნელოვანია, შეინარჩუნონ მშობელი-შვილის მჭიდრო კავშირი მამასთან, რათა დაეხმარონ განქორწინების დაძლევაში და არა სოციალური, ემოციური და ფსიქოლოგიური აშლილობის განვითარებაში. როდესაც დედა არ ქორწინდება განქორწინების შემდეგ, ვაჟები და ქალიშვილები უფრო მეტად განიცდიან განქორწინების შემდეგ სოციალურ, ემოციურ, ფსიქოლოგიურ და აკადემიურ პრობლემებს, ასევე დაბალი თვითშეფასების და თავდაჯერებულობის, ცუდი ქულების და ქცევის ინტერნალიზებას, როგორცაა სიბრაზე, დეპრესია და შფოთვითი აშლილობები (Moats, 2004).

თუმცა სხვა მეცნიერებმა, გომმა, ოიშიმ, დარლინგტონმა და დინერმა ვერ იპოვეს მნიშვნელოვანი განსხვავება ქალებისა და მამაკაცების დამოკიდებულებებში (Gohm, 1998). ასევე ჯენიფერ ლე ბრუკის კვლევის შედეგების თანახმად სქეს შორის განსხვავება არ არის ქორწინება/განქორწინების მიმართ დამოკიდებულებებში, არამედ ქალებიც და მამაკაცებიც, რომელთა მშობლებიც განქორწინდნენ აქვთ უარყოფითი დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ იმ ქალებსა და მამაკაცებთან შედარებით, რომელთა მშობლებიც არ ყოფილან განქორწინებულნი. მსგავსი შედეგები მიიღეს ინდონეზიაში ჩატარებული კვლევის შედეგად, რომლის თანახმადაც ქორწინება/განქორწინების მიმართ დამოკიდებულებებში არ იყო განსხვავება სქესის მიხედვით (Cahaya et al., 2020).

ზემოთხსენებულიდან გამომდინარე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ არსებობს ლიტერატურულ წყაროებში აზრთა სხვადასხვაობა სქესსა და ქორწინება/განქორწინების მიმართ დამოკიდებულებებს შორის. გენდერული იდეოლოგიის ცვლილება შესაძლოა დაკავშირებულია იმ ფაქტორთან, რომ სქესის მიხედვით არ აღინიშნება განსხვავება ქორწინება/განქორწინების მიმართ. ფემინისტური მოძრაობების გააქტიურებამ გარკვეულწილად ხელი შეუწყო ქალებისა და მამაკაცების ტრადიციული დამოკიდებულების ცვლილებას, რომელშიც მოიზარებოდა, რომ ოჯახის შექმნა და შვილების ყოლა იყო აუცილებელი, ხოლო განქორწინება იყო ამ ინსტიტუტის ჩამოშლის საფუძველი.

ქორწინება და განქორწინება საქართველოში

საქართველოში, ოჯახის შექმნა იყო ერთ-ერთი უმთავრესი დანიშნულება, როგორც ქალებისთვის, ასევე მამაკაცებისთვის, რომელშიც აუცილებლად იგულისხმებოდა საეკლესიო ქორწინება, რომელიც იურიდიულად უნდა ყოფილიყო აღიარებული. მაგალითად, სოციოლოგიური კვლევის შედეგად, რომელიც 2014 წელს ჩატარდა, დადგინდა, რომ გამოკითხულ რესპონდენტთა უმრავლესობისთვის, კერძოდ, ქალების 71%-ისა და მამაკაცების 68%-ისთვის აუცილებელია საეკლესიო ქორწინება, რომელიც იურიდიულად უნდა იყოს აღიარებული სახელმწიფოს მიერ. (დემოგრაფიისა და სოციოლოგიის ინსტიტუტი, 2014).

გირტ ჰოფსტედეს და გერტ იან ჰოფსტედეს კულტურულ განზომილებებს, თუ გავითვალისწინებთ, საქართველო წარმოადგენს კოლექტივისტურ და მასკულინურ საზოგადოებას, რაც გულისხმობს იმას, რომ ქართული საზოგადოებაში როლები არის არათანაბრად გადანაწილებული, ოჯახის უფროსად მოიაზრება მამაკაცი და მნიშვნელოვანია ქალებმაც და მამაკაცებმაც შეინარჩუნონ ოჯახის „სახე“, რაც იმას გულისხმობს, რომ ქალებმაც და მამაკაცებმაც მასკულინური და კოლექტივისტური კულტურისთვის დამახასიათებელი როლური მოლოდინები უნდა დააკმაყოფილონ (ჰოფსტედე, 2011). ქართული საზოგადოებისთვის, როგორც მასკულინური, კოლექტივისტური და ამავდროულად მართლმადიდებლური კულტურისთვის, როგორც ზემოთ ვახსენეთ, ოჯახის უფროსად მოიაზრებოდა მამაკაცი, რომელიც უზრუნველყოფდა ოჯახს მატერიალური თვალსაზრისით, თუმცა მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრიდან, როგორც საზღვარგარეთ, ამავდროულად საქართველოშიც შეიცვალა როლური მოლოდინები და ძალაუფლებათა გადანაწილება. ოჯახის მარჩენალის სტატუსის ცვლილებამ ხელი შეუწყო მამაკაცების, როგორც ლიდერების, დომინანტების და ქალების, როგორც მათზე დაქვემდებარებულების სტატუსების მოდიფიცირებას. ქალების როლი გაიზარდა როგორც ოჯახში, ასევე სოციალურ და პოლიტიკურ ველშიც. ქალები გახდნენ უფრო დამოუკიდებელი ეკონომიკურად, რამაც შესაძლებლობა მისცა მათ არ ყოფილიყვნენ მამაკაცებზე დამოკიდებულნი მატერიალური თვალსაზრისით. საზოგადოების დამოკიდებულებაც, თუ ვინ უნდა იყოს ოჯახის მარჩენალი, დროის ცვლილებასთან ერთად იცვლება. ამ დამოკიდებულების ცვლილებას ადასტურებს ერთ-ერთი კვლევა. კავკასიის ბარომეტრის მიერ 2019 წელს ჩატარებული კვლევის შედეგების თანახმად, თუ ვინ უნდა იყოს მთავარი ოჯახის მარჩენალი საქართველოში, რესპონდენტების 43%-მა (n=1556) უპასუხა, რომ არის ქალი, მაშინ როდესაც 2010 წელს რესპონდენტების 83%-მა (n=5043) უპასუხა, რომ კაცები უნდა იყვნენ ოჯახის მარჩენალები. (Center, 2010, 2019)

მიუხედავად იმისა, რომ ქართული საზოგადოებისთვის ქორწინების ინსტიტუტი და ოჯახი მნიშვნელოვანია, სოციალურმა ცვლილებებმა გამოიწვია განქორწინების რიცხვის ზრდა და ამავდროულად განქორწინებისადმი დამოკიდებულებების ცვლილებაც. მაგალითად, 2017 წელს ჩატარებული კვლევის თანახმად, ქალების (22%, n=305) განაცხადა, რომ განქორწინება დაუშვებელია, ხოლო მამაკაცების (32%, n=215) განაცხადა იმავე, მაშინ როდესაც 2011 წელს ჩატარებული კვლევის თანახმად, მამაკაცების (n=1225) და ქალების (n=1615) უმეტესობისთვის (47%, n=2837) განქორწინება თანაბრად გაუმართლებელი იყო (Center, 2011-2017)

ქართულ კულტურაში განქორწინებულები იყვნენ სტიგმატიზირებულნი, რაც შესაძლოა გამოწვეული იყო ღირებულებებით და ნორმებით, რომელიც ტრადიციის საფუძველს წარმოადგენდა. ქართული ტრადიციისთვის განქორწინება მორალურად და სოციალურად გაუმართლებელი იყო. დევიანტად აღიქმებოდნენ განქორწინებულები და ასეთ ადამიანებს უარყოფით იარაღს აწერდნენ, რაც ინდივიდის განმსაზღვრელი მახასიათებელი იყო. ნეგატიურ ჭრილში განიხილებოდა განქორწინება, ვინაიდან მიიჩნეოდა, რომ ის არღვევს ოჯახის ინსტიტუტს, რომელიც ოდითგანვე წმინდა იყო ქართული საზოგადოებისთვის. შესაბამისად, განქორწინება არქმული იყო, როგორც საფრთხის შემქმნელი იმ ძირითადი ღირებულებებისთვის, რომელიც ქართულ კულტურაში ცალკეული ინდივიდებისა და მთლიანად საზოგადოების კეთილდღეობის განმსაზღვრელად მიიჩნევა.

დროის სვლასთან ერთად საქართველოში, განწყობების ცვლილების კვალდაკვალ, განქორწინებების რიცხვიც იზრდება. მაგალითად, 2001 წლისთვის განქორწინების რაოდენობა საქართველოში შეადგენდა 1987-ს, თუმცა 2011 წლისთვის ეს მაჩვენებელი გაიზარდა 2.94-ჯერ, ხოლო 2016 წლისთვის 4.8-ჯერ. განქორწინების მაჩვენებლის ზრდა არ შემცირებულა და 2019 წლისთვის განოქორწინების მაჩვენებელი იყო 5.6-ჯერ გაიზარდა. 2020 წელთან შედარებით განქორწინების მაჩვენებელი 2021 წლისთვის 1.4-ჯერ გაიზარდა (მენაბდიშვილი, 2021).

მეთოდოლოგია

კვლევის მეთოდად გამოყენებულ იქნა თვისებრივი კვლევის მეთოდი. კვლევის მონაწილედ შეირჩა 18-23 წლამდე სტუდენტი განქორწინებული ოჯახიდან და სტუდენტი განუქორწინებელი ოჯახიდან. კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 16-მა რესპონდენტმა, რომლებთანაც ჩატარდა სიღრმისეული ინტერვიუები. ინტერვიუს ხანგრძლივობამ შეადგინა 40-45 წუთი. რესპონდენტები, რომლებმაც მიიღეს კვლევაში მონაწილეობა განაწილდნენ შემდეგი ჯგუფების მიხედვით:

1. 4 ქალი რესპონდენტი-განუქორწინებელი ოჯახიდან
2. 5 კაცი რესპონდენტი-განუქორწინებელი ოჯახიდან
3. 4 ქალი რესპონდენტი- განქორწინებული ოჯახიდან
4. 3 კაცი რესპონდენტი - განქორწინებული ოჯახიდან

მონაცემთა ანალიზის დროს გამოიყო მნიშვნელოვანი თემები:

- ქორწინების მნიშვნელობის განსხვავება სქესის მიხედვით
- განქორწინების მიმართ მიმდებლობა სქესის მიხედვით
- ქორწინება/განქორწინების მიმართ ასოციაცია
- ქორწინების მოტივების განსხვავება გამოცდილებების მიხედვით
- განქორწინების მოტივების განსხვავება გამოცდილებების მიხედვით
- რელიგიისა და კულტურის როლი
- შიში ქორწინების მიმართ

რესპონდენტები შეირჩა მიზნობრივი შერჩევის ტექნიკის გამოყენებით. აღნიშნული ტექნიკა გამოიყენება შესაბამისი ცოდნის მქონე ან დაინტერესებული ფენომენის გამოცდილების მქონე პირების ან ინდივიდების ჯგუფების იდენტიფიცირებისთვის და შესარჩევად.

სხვადასხვა გამოცდილების მქონე სტუდენტებთან ინტერვიუს ჩასატარებლად გამოყენებულ იქნა თოვლის გუნდის შერჩევის მეთოდი, რაც გულისხმობს იმას, რომ კვლევის პროცესში რესპონდენტებს დავუკავშირდი ნაცნობობის პრინციპით, ერთ რესპონდენტთან

ინტერვიუს ჩატარების შემდგომ მან დამაკვირია იმ რესპონდენტთან, რომლებიც იყვნენ ჩემი კვლევის სამიზნე ჯგუფის წარმომადგენელი. ეს მეთოდი იქნა გამოყენებული, რადგან ჩემი პოტენციური მონაწილეები, რომლებიც არიან სტუდენტები განქორწინებული/განუქორწინებელი ოჯახებიდან რთულად საპოვნია იყო.

კვლევის დაწყებამდე რესპონდენტებმა, ვინც სურვილი განაცხადეს მონაწილეობაზე, ხელი მოაწერეს ინფორმირებულ თანხმობას. ხმის ჩასაწერად გამოყენებულ იქნა ელექტრონული მოწყობილობა და მონაწილეთა მიერ მოწოდებულ ინფორმაცია შენახულ იქნა აუდიოჩანაწერის საშუალებით. პირველი ინტერვიუს დასრულების შემდეგ, მოსმენილ იქნა ჩანაწერი. ინტერვიუების ტრანსკრიპტის დასრულების შემდეგ ჩატარდა კოდირების პროცესი დეტალური ანალიზის ჩასატარებლად. თითოეული მონაცემის თემების იდენტიფიცირების შემდეგ გაკეთდა ინტერპრეტაცია დასკვნის სახით.

კვლევის შეზღუდვა

არსებული კვლევა საკმაოდ სენსიტიურია, რომელიც მოითხოვდა რესპონდენტებისგან თავიანთი პირადი ცხოვრების, ოჯახური მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის მოწოდებას, განსაკუთრებით რთული იყო იმ რესპონდენტებისგან ინტერვიუს აღება, რომლებიც იყვნენ განქორწინებული ოჯახის შვილები, ვინაიდან არ სურდათ ამ თემაზე საუბარი, აქედან გამომდინარე, ამ სამიზნე ჯგუფთან ინტერვიუები შეწყდა. შესაძლოა მეტი რესპონდენტის შემთხვევაში გვექონოდა განსხვავებული სახის ინფორმაცია და შედეგები. თვისებრივი და რაოდენობრივი კვლევების კომბინირება და სტუდენტების დამოკიდებულებების კვლევა ქორწინება/განქორწინების მიმართ თავიანთი გამოცდილებებიდან გამომდინარე გაამდიდრებდა არსებულ კვლევას. რაოდენობრივი კუთხით, განქორწინებული მშობლების შვილების მოსაზრებების კვლევამ შესაძლოა ახალი მიგნებები გამოკვეთოს და ამავდროულად რაოდენობრივი კვლევის ჩატარება, მკვლევრებს მისცემს შესაძლებლობას დაადგინონ კორელაცია სტუდენტების გამოცდილებასა და ქორწინება/განქორწინების მიმართ დამოკიდებულებას შორის, ასევე შესაძლებლობას მისცემს რაოდენობრივი კვლევა განაზოგადონ არსებული შედეგები და იკვლიონ დამატებითი ფაქტორები.

კვლევის შედეგები

ქორწინების მნიშვნელობის განსხვავება სქესის მიხედვით

კვლევის შედეგების თანახმად, იმ რესპონდენტებისთვის, რომლებიც არიან განუქორწინებელი მშობლების შვილები, ყველასთვის მნიშვნელოვანია ქორწინება განურჩევლად სქესისა და პოზიტიური კუთხით უყურებენ ქორწინების ინსტიტუტს. სტუდენტებისთვის ქორწინების ინსტიტუტი არის წმინდა, რომლის მეშვეობითაც ორ ინდივიდს შორის ურთიერთობა უფრო ღრმავდება და ახალ ეტაპზე გადადის ურთიერთობა, რომელიც ბავშვის განვითარებისთვის აუცილებელია:

“როგორც ყველა ბავშვისთვის და ადამიანისთვის, ძალიან მნიშვნელოვანია ჩემთვისაც. (რესპონდენტი 1 ქალი)”

„ჩემთვის ძალიან მნიშვნელოვანია და მგონია, რომ როცა ოჯახს ქმნი, ადამიანს ყველაფერი უნდა გქონდეს განსაზღვრული და უნდა თვლიდე, რომ ძალიანს წორ ნაბიჯს დგამ (რესპონდენტი 2 ქალი)”

„ჩემთვის ოჯახი არის ურთიერთობის უფრო გაღრმავება. ჩემთვის ძალიან მნიშვნელოვანია ქორწინება, რადგან მგონია რომ ქორწინებით ურთიერთობა უფრო ღრმავდება. (რესპონდენტი 3 ქალი)”

„ქორწინება უმნიშვნელოვანესია ჩემთვის, რადგან ქმნი ოჯახს და შენს საყვარელ ადამიანთან ხარ მთელი შენი ცხოვრება (რესპონდენტი ქალი 16)”

„ჩემი აზრით, ოჯახი არის უპირველესი, ყველაზე წმინდა, რაც კი ნებისმიერ ადამიანს გააჩნია იმიტომ რომ, ოჯახი არის შეუცვლელი და სწორედ ამიტომ ძალიან სათუთად უნდა მოვეპყრათ. ჩემთვის ძალიან დიდ როლს თამაშობს ქორწინების ინსტიტუტი. (რესპონდენტი 4 კაცი)”

მიუხედავად იმისა, რომ ქალებისთვისაც და კაცებისთვისაც ქორწინების ინსტიტუტი ძალიან მნიშვნელოვანია, ერთ-ერთი საინტერესო საკითხი არის განსხვავება ქალებისა და კაცების მოსაზრებებს შორის, თუ რა განაპირობებს ქორწინების მნიშვნელობას მათთვის. ქალები განუქორწინებელი ოჯახებიდან მიიჩნევენ, რომ ქორწინება მათთვის მნიშვნელოვანია, რადგან ხელს უწყობს ურთიერთობის გაღრმავებას, ცხოვრების ახალ ეტაპზე გადასვლას, თუმცა მამაკაცებისთვის ქორწინების მნიშვნელობა მდგომარეობს იმაში, რომ ქართული ტრადიციების, რელიგიის თანახმად, მამაკაცისთვის მნიშვნელოვანია ყავდეს ოჯახი, შვილები და გააგრძელოს თავისი გვარი. შესაძლოა ეს ყოველივე განპირობებული იმით, რომ საქართველოში ქორწინების მიზანი იყო ქალისა და კაცის კავშირი შთამომავლობისა და ოჯახის შესაქმნელად (გოგოლიშვილი, 2019). ქართულ, მასკულინურ საზოგადოებაში სწორედ არსებობს დამოკიდებულება, რომ მამაკაცისთვის მნიშვნელოვანია ყავდეს ოჯახი, შვილები და გვარის გამგრძელებელი და სწორედ ეს წარმოადგენს ნორმას. მიუხედავად იმისა, რომ დროის სვლასთან ერთად ეს სტერეოტიპები მცირდება, კაცებში გარკვეულწილად მაინც არსებობს ეს დამოკიდებულება, რომელიც შესაძლოა უფროსი თაობისგან, მშობლებისგან იყოს დასწავლილი:

„ძალიან მნიშვნელოვანია. ქართული ტრადიციებიდან გამომდინარე, ასევე უფრო ოფიციალურ სახეს აძლევს ურთიერთობას.(რესპონდენტი 7 კაცი)“

„ქორწინება არის ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი ჩემი აზრით, აუცილებლობას წარმოადგენს, ტრადიციიდან და რელიგიიდანაც გამომდინარე, ცხოვრების რაღაც ეტაპზე მგონია რო ყველა ოჯახდება ან ზოგი ვერ ოჯახდება არ გამოსდით მაგრამ ამის დიდი სურვილი აქვთ.(რესპონდენტი 9 კაცი)“

„ძალიან მნიშვნელოვანია, მითუმეტეს მამაკაცისთვის, ცხოვრებაში ყველას სჭირდება მეორე ნახევარი. ოჯახის შექმნა მინდა შვილებისთვის, მომავლისთვის, გვარი გავაგრძელო.(რესპონდენტი 11 კაცი)“

რაც შეეხება განქორწინებული მშობლების შვილებს, მათთვისაც ქორწინება მნიშვნელოვანია განურჩევლად სქესისა. ქორწინების მნიშვნელობა მდგომარეობს მათთვის იმაში, რომ თავიანთი მშობლებისგან გამომდინარე ოჯახური ერთიანობა, სტაბილურობის შეგრძნება აკლდათ და მათ აქვთ სურვილი, რომ მომავალში ქონდეთ ეს სტაბილური ქორწინება. რესპონდენტებს სჯერათ, რომ ქორწინება არის სამუდამო, თუმცა არსებობს მათი აზრით ქორწინება, რომელიც სამუდამოდ არ გრძელდება და ამის ნათელი მაგალითი მათთვის არიან მშობლები, თუმცა მიიჩნევენ, რომ ქორწინების სამუდამოობის საფუძველი არის ურთიერთგაგება, პატივისცემა და სიყვარული. ქალებისთვის და კაცებისთვის ქორწინების მნიშვნელობას განუქორწინებელი ოჯახის შვილების მსგავსად განაპირობებს სხვადასხვა ფაქტორი. მამაკაცებისთვის მნიშვნელოვანია, რადგან ამას მათი რელიგია და ტრადიცია კარნახობს, ხოლო ქალებისთვის ქორწინება არის მნიშვნელოვანი, რადგან ურთიერთობის გაღრმავებას უწყობს ხელს და ამავდროულად ის დანაკლისი, რაც მშობლებისგან ქონდათ, სურთ თავიანთ ქორწინებაში დააკომპენსირონ. ერთ-ერთი საინტერესო მიგნება კვლევის იყო ის, რომ ქალი რესპონდენტები განქორწინებული ოჯახებიდან თვლიან, რომ თავიანთმა გამოცდილებამ მიუხედავად დიდი სტრესისა მოიტანა გამოცდილებაც, რაც მდგომარეობს იმაში, რომ პარტნიორის ძებნისას და დაოჯახებაზე ფიქრისას ისინი არიან უფრო ფრთხილნი, ყურადღებიანები და იციან, თუ რა ღირებულებებს მიაქციონ ყურადღება, რომ მსგავსი გამოცდილება არ მიიღონ, რაც მათმა დედებმა განიცადეს:

„ვფიქრობ რომ განქორწინებული შვილი უფრო ბევრად ძლიერი იქნება ქორწინების კუჯთხით, ვიდრე ის ვინც არ არის ანოქორწინებულების ოჯახიდან. რადგან ბევრ დეტალს და შეცდომას აკვირდები და არ გინდა, რომ მსგავსი შეცდომა დაუშვა რაც დედაშენმა დაუშვა.(რესპონდენტი 13 ქალი)“

„ჩემთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, მნიშვნელოვანია სწორედ იმიტომ რომ სწორედ ეს სტაბილურობა მეტვითონ მაკლდა და ჩემი მშობლებისთვის ეს მნიშვნელოვანი არ იყო, ზუსტად მაგიტომ ყოველთვის ძან მოწინავე არის ჩემთვის, ქორწინების ინსტიტუტში ჩემთვის მნიშვნელოვანია სტაბილურობა.კი მჯერა, არსებობს სეთი ქორწინება,რომელიც არის სამუდამო

და ჩემთვის ზუსტადესეთ მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს, რადგან ქორწინება ჩემთვის აუცილებლად უნდა იყოს სამუდამოლ.(რესპონდენტი 6 ქალი)“

„მგონია რომ ქორწინება ბედნიერების სხვა საფეხურია, მგონია ცხოვრება ეტაპებად დაყოფილია და ერთი კონკრეტული ეტაპია ქორწინება, თავიდან სწავლობ ცხოვრებას და მგონია ძალიან საინტერესოა.(რესპონდენტი 10 ქალი)“

„მნიშვნელოვანია, რაც მე ვიცი ჩემი გამოცდილებიდან და ირგვლივ მყოფიდან, როდესაც ბავშვს ორივე მშობელი ყავს უფრო ჯანსაღად ვითარდება, ასე რომ მნიშვნელოვანია.(რესპონდენტი 12 კაცი)“

განქორწინების მიმართ მიმდებლობა სქესის მიხედვით

ყველა გამოკითხული რესპონდენტი ქალის აზრით, განქორწინება არ წარმოადგენს ტრაგედიას და როდესაც წყვილი ვერ ეწყობა ერთმანეთს უმჯობესია განქორწინდნენ, ვინაიდან ამან უფრო დიდი ზიანი შეიძლება მიაყენოს წყვილს და შვილებს, ვიდრე განქორწინებამ. მათი აზრით რასაკვირველია უმჯობესია, რომ წყვილი ეცადოს ურთიერთობის გამოსწორებას, რადგან განქორწინების შემდგომ ქალსაც და კაცსაც რთული პერიოდის გავლა უწევს, სტრესულია მეორენახევართან განშორება და ამავდროულად ისინი სათანადო ყურადღებას ვერ აქცევენ შვილებს, რომლებსთვისაც ასევე ტრაგედიას წარმოადგენს მშობლების განქორწინება.

„როდესაც უკვე ხვდები და იმ ეტაპზე ხარ, რომ ვეღარ უგებ ადამიანს უნდა დაასრულო ურთიერთობა, მგონია მიზანშეწონილია განქორწინება თუ ხვდები, რომ ამ ადამიანთან აზრი აღარ აქვს არაფერს.(რესპონდენტი 2 ქალი)“

„არ მგონია, რომ რაიმე ტრაგედიაა, მართალია ქართველები ვფიქრობთ, რომ განქორწინებით ცხოვრება სრულდება მაგრამ სულაც არ არის ესე, რადგან ქორწინებამდე შეიძლება ჩვენს მეორე ნახევარს არ ვიცნობდეთ ისე, როგორც ქორწინების შემდეგ, თანაცხოვრების შედეგად უფრო სხვანაირად იცნობ ადამიანს(რესპონდენტი 3 ქალი)“

ყველა გამოკითხული რესპონდენტი კაცი ფიქრობს, რომ ყოვლად დაუშვებელია განქორწინება, ვინაიდან ის ცუდ ზეგავლენას ახდენს შვილებზე და შესაძლოა დიდი ზიანი მიაყენოს მათ.

„რა თქმა უნდა, უპირობოდ განქორწინება ცუდია.განქორწინება ჩემთვის უარყოფითი სიტყვაა, იმიტომ რომ ამ დროს ოჯახი იშლება ორ ნაწილად და კიდევ ათასი ნიუანსია მანდ.რა თქმა უნდა, პირველ რიგში შვილებზე, შემდეგ მათ მშობლებზეც.(რესპონდენტი 4 კაცი)“

„ნუ როცა შვილი ყავთ რთულია და არ ვამართლებ როცა შვილი ყავთ. მე ვუყურებ როგორც ტრაგედიას, რადგან ბავშვზე ახდენს გავლენას და თვითონ ორივე პიროვნებაზე, შეიძლება შვილებს ტრამვა გაუჩინოს.(რესპონდენტი 7 კაცი)“

„განქორწინება არის ცუდი, მაგრამ არა დაუშვებელია. ცუდია იმიტომ რომ თუ წყვილს ყავს შვილები, მათზე აუცილებლად ცუდად იმოქმედებს, არ მოქმედებს მშ'ბლების განქორწინება კარგად შვილებზე, განქორწინება ნისნავს უბრალოდ დაშლას და ის მეორე ადამიანი შენს ცხოვრებაში მაინც არსებობს, კომუნკაცია მაინც გიწევს და თავს მაინც გაგხსენებს.(რესპონდენტი 9 კაცი)“

განქორწინებული ოჯახის შვილები, როგორც ქალები, ასევე კაცები განქორწინებას არ უყურებენ, როგორც ტრაგედიას, არამედ თვლიან, რომ განქორწინება ხშირ შემთხვევაში არის აუცილებელი და მათთვის არის დასაშვები, ვინაიდან თვლიან, რომ განქორწინებამდე სანამ მიდის წყვილი გადიან ხანგრძლივ პროცესს და ეს არ არის უცაბედად მიღებული გადაწყვეტილება, არამედ დიდი ხნის ფიქრის შედეგი. რესპონდენტთა აზრით განქორწინება დღეს მაინც გარკვეულწილად მიუღებელია ქართული საზოგადოებისთვის და ხშირად წყვილი ერთმანეთს არ შორდება, ვინაიდან მათ აქვთ შიში, თუ რას იტყვის საზოგადოება მათზე და არ სურთ თავიანთ მშობლებს გაუცრუონ იმედები.

„თუ ორ ადამიანს ერთად ცხოვრება აღარ მოსწონს და თვლიან რომ ორივე მხარე და თვლიან რომ ერთად ცხოვრება რთულია, ვფიქრობ რომ უნდა განქორწინდნენ, ეს ასევე

მნიშვნელოვანია შილებისთვისაც, მნიშვნელოვანია მალე იქნეს მღებული გადაწყვეტილება, რომ მენტალობა არ დაზიანდეს შვილების. (რესპონდენტი 13 ქალი)“

„გააჩნია განქორწინების ქეისს, მაგრამ ვთვლი განქორწინება ზოგ ურთიერთობას, ი აუცილებელია და კარგი გადაწყვეტილებაა და თუ სურთ განქორწინება უკან არუნდა დაიხიოს ადამიანმა და სხვების ზეგავლენის გამო არ უნდა იყოს უბედურ ქორწინებაში. (რესპონდენტი 10 კაცი)“

„განქორწინება არ არის უცაბედი რამე, არამედ მას დიდი ბეჭერა უნდა აქვს, არცერთ ადამიანს არუნდა საყვარელი ადამიანი გააქროს ცხოვრებიდან, მითუმეტეს შვილები ყავთ, მაგრამ თუ ერთად ყოფნა „სვილებს უფრო ვნებს, წყვილი აუცილებლად უნდა დაშორდეს. (რესპონდენტი 14 კაცი“

„მე ვფიქრობ, განქორწინება აუცილებლად უნდა დადგეს თუ წყვილი ვერ მიაღწევს ჰარმონიას და ვერ გაიგებს, იმიტომ რომ ჯობია განქორწინდნენ თუ ხვდებიან რომ ერთმანეთისთვის არარაიან შექმნილნი ვიდრე იყო ქორწინებაში და იყო უბედური. (რესპონდენტი 8 ქალი)“

განქორწინებული ოჯახის შვილების დამოკიდებულებები განსხვავებულია განუქორწინებელი ოჯახის შვილების დამოკიდებულებებისგან. მარიონმა და ფანიმ დაადგინეს, რომ განუქორწინებელი ოჯახებიდან მოზარდებს აქვთ ქორწინებისადმი უფრო დადებითი დამოკიდებულების ტენდენცია, ვიდრე განქორწინებული ოჯახებიდან (Fanie Collardeau, 2016). ჩემ მიერ ჩატარებული კვლევის შედეგები განსხვავდება გარკვეულწილად არებული კვლევის შედეგებისგან. განქორწინებული და განუქორწინებელი ოჯახის შვილების მოსაზრებები ქორწინების მიმართ არის მსგავსი, ქორწინებას უყურებენ პოზიტიური კუთხით. რაც შეეხება განქორწინებას, სხვადასხვა გამოცდილების მქონე რესპონდენტების დამოკიდებულება განსხვავებულია. განუქორწინებელი მშობლები შვილების, კონკრეტულად მამაკაცებისთვის ყოვლად დაუშვებელია განქორწინება, ხოლო განქორწინებული მშობლების შვილებისთვის არ წარმოადგენს ეს ფაქტორი ტრაგედიას, არამედ როდესაც წყვილი ფიქრობს, რომ სურთ განქორწინება უმჯობესია განქორწინდნენ. მსგავსი დამოკიდებულება აქვთ იმ ქალებსაც, რომლებიც არიან განუქორწინებელი ოჯახის შვილები.

ქორწინება/განქორწინების მიმართ ასოციაცია

კვლევის შედეგების თანახმად, რესპონდენტები როდესაც ქორწინება/განქორწინება ტერმინს წარმოიდგენენ, სხვადასხვა სიტყვებთან უჩნდებათ ასოციაციები. სტუდენტები, რომელთა მშობლებიც არ არიან განქორწინებულები მსგავსი ასოციაციები ქონდათ განურჩევლად სქესისა. ქორწინების მიმართ მათი ასოციაცია იყო პოზიტიური, რაც შესაძლოა გამოწვეულია მათი მშობლების, როგორც როლურ მოდელზე დაკვირვების შედეგი. მათ შესაძლოა ჩამოუყალიბდათ დამოკიდებულება და რწმენა იმის საფუძველზე, რასაც მათ მშობლებზე დაკვირვების შედეგად ხედავდნენ (იხ. ცხრილი 1):

„ქორწინება ჩემთვის დადებით და პოზიტიურ სიტყვებთან ასოცირდება, როგორცაა სიყვარული, ერთგულება და ურთიერთპატივისცემა (რესპონდენტი 2-ქალი)“

„ერთგულება, ურთიერთგაგება და რწმენა, რომ საუბრით ყველაფერი შესაძლებელია (რესპონდენტი 3-ქალი)“

„ჩემი აზრები პოზიტიური სიტყვებისკენ მიდის, როდესაც განქორწინება მესმის, სიყვარული, ერთგულება, მარადიულობა (რესპონდენტი 9-კაცი)“

„ყველაფერ კარგთან ასოცირდება ჩემთვის, ოჯახის შექმნასთან, სიყვარულთან, ურთიერთგაგებასთან (რესპონდენტი 11-კაცი)“

რაც შეეხება განქორწინების მიმართ სტუდენტების ნეგატიურ დამოკიდებულებას, შესაძლოა განპირობებულია იმით, რომ მათი მშობლები ვინაიდან იმყოფებიან ქორწინებაში და ქორწინების ინსტიტუტი წარმოუდგენიათ, როგორც წმინდა, რომელიც სიყვარულთან და ერთგულებასთან არის ასოცირებული, განქორწინება წარმოუდგენიათ, როგორც ოჯახის დაშლის საფუძველი, რომელიც ანგრევს მათ რწმენას, რომ ქორწინება არის მუდმივი. აქ საინტერესოა ის ფაქტი, რომ ქალი რესპონდენტები, რომლებიც დამოკიდებულებებზე

საუბრობდნენ, რომ განქორწინება მათთვის მისაღებია, ასოციაციებზე საუბრისას ნეგატიურ სიტყვებს წასრმოიდგენენ, რაც შესაძლოა გამოწვეულია იმ ფაქტორით, რომ მათი მშობლები არ არიან განქორწინებულნი, განქორწინება მათთვის მაინც ასოცირდება ნეგატიურ ტერმინებთან, ვინაიდან ის ასოცირდება ოჯახის განცალკევებასთან, დიდი დროის გატარებას რომელიმე ერთ მშობელთან ან სრულიად ერთ მშობელთან ურთიერთობის გაწყვეტას(იხ.ცხრილი 3):

„განქორწინება ტერმინი ჩემთან ასოცირდება ყველაფერ ცუდთან, ოჯახის დანგრევასთან, სიყვარულის გაქრობასთან, უპატივცემულობასთან. შეიძლება უპატივცემულობა არ იყოს მაგრამ, როგორც კი განქორწინებაზე ვფიქრობ ეგ მახსენდება(რესპონდენტი 4-კაცი).“

„რაც პირველი მახსენდება განქორწინებაზე არის იმედგაცრუება, კონფლიქტები და სხვადასხვა ხალხის ჩარევა(რესპონდენტი 5-კაცი)“

„მარტოობა, თავისუფლება და შიში. თავისუფლება რაღაც მხრივ პასუხისმგებლობასთანაა დაკავშირებული და როდესაც მარტო ხარ მხოლოდ შენს თავზე ხარ პასუხისმგებელი(რესპონდენტი 6-ქალი)“

„ტრამვა, მარტოობა და სევდა მახსენდება განქორწინებაზე და ჩემთვის სწორედ ამ სამ სიტყვასთან ასოცირდება(რესპონდენტი 1-ქალი)“

სტუდენტები განქორწინებული ოჯახებიდან ქორწინება/განქორწინების მიმართ ასოციაციებს ამბივალენტური დამოკიდებულებით გამოხატავენ. მიუხედავად იმისა, რომ ერთგულებასთან, ბედნიერებასთან და ჰარმონიასთან ასოცირდება ქორწინება, ამავედროულად პრობლემებთან და უხერხულობასთან ასოცირდება. რესპონდენტების აზრით, ქორწინების საწყისი პერიოდი არის ჰარმონიაში და ბედნიერებაში ცხოვრება, ვინაიდან ცხოვრების ახალ ეტაპზე, როდესაც არიან ინდივიდები, მათთვის ეს ყველაფერი სიახლეს წარმოადგენს, არიან აჟიტირებულნი და ბოლოს ხვდებიან, რომ ეს ყველაფერი არ არის სამუდამო (იხ.ცხრილი 2). სტუდენტების ამბივალენტური დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ შესაძლოა განპირობებულია მშობლების გამოცდილებიდან გამომდინარე და სხვებზე დაკვირვების საფუძველზე. მათი პოზიტიური დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ შესაძლოა გამოწვეული იყოს იმ ფაქტით, რომ თავიანთი მშობლები ერთ დროს დაქორწინებულები იყვნენ ან თუნდაც სხვა როლურ მოდელებზე დაკვირვებით, თუნდაც მეგობრები, ახლობლები ან ოჯახის წევრები და მათზე დაკვირვებით უჩნდებათ პოზიტიური დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ, თუმცა ამავედროულად ნეგატიურად უყურებენ ქორწინებას, ვინაიდან მშობლების გამოცდილების საფუძველზე, ოჯახურ კონფლიქტებზე დაკვირვებით უყალიბდებათ ნეგატიური დამოკიდებულება, რომ ქორწინება არის პრობლემური, რომელიც იწვევს ორ ადამიანს შორის კონფლიქტს. რაც შეეხება განქორწინების მიმართ ასოციაციას, განუქორწინებელი ოჯახის შვილებისგან განსხვავებით, მათი დამოკიდებულება ნაკლებად მწვავეა და თავისუფლებასთანაც კი ასოცირდება სტუდენტებისთვის, რაც შესაძლოა გამოწვეულია იმ ფაქტორით, რომ განქორწინების შედეგად ისინი თვლიან, რომ ინდივიდი მხოლოდ საკუთარ თავზეა პასუხისმგებელი და არ აქვს ის პირადი შეზღუდვები, რაც ქორწინების დროს შესაძლოა ქონდეთ (იხ.ცხრილი 4). ერთ-ერთი რესპონდენტი თავისუფლების ასოციაციას განქორწინებასთან მიმართებაში ხსნის შემდეგნაირად:

„ჩემთვის განქორწინება ასოცირდება თავისუფლებასთან, ვინაიდან ქორწინებაში, როდესაც იმყოფები გიწევს იყო პასუხისმგებელი არამხოლოდ საკუთარ თავზე, არამედ მეორე ნახევარზეც, მარტო ვერ იღებ გადაწყვეტილებებს და დამოუკიდებლად, გაუფრთხილებლად ვერ გადიხარ ვერსად, შესაბამისად განქორწინება გარკვეულწილად საკუთარ თავში მოიაზრებს თავისუფლებასაც(რესპონდენტი 8)“

რაც შეეხება ისეთ ასოციაციებს, როგორცაა შიში, მარტოობა, გაურკვევლობა და დაბნეულობა. ხშირია შემთხვევები, როდესაც უწევთ შვილებს ერთი მშობლის არჩევა და მასთან თანაცხოვრება, რაც იწვევს გაურკვევლობას, ასევე შიშს იმის, რომ მეორე მშობელიც მიატოვებს მათ და დაბნეულები არიან. მშობლები განქორწინების შემდგომ დიდ ყურადღებას ვერ უთმობენ შვილებს განქორწინების შედეგად მიღებული ტრამვის გამო, რის შედეგადაც ახალგაზრდები განიცდიან მარტოობას. შედეგად განქორწინებული ოჯახის შვილებს პირადი

გრძნობების ასოციაცია უფრო უზნდებათ განქორწინების მიმართ, ვიდრე განუქორწინებელი ოჯახის შვილებს.

ცხრილი I. ქორწინების მიმართ ასოციაცია (განუქორწინებელი ოჯახის სტუდენტები)

რესპონდენტი 1-ქალი	სიყვარული, ბედნიერება
რესპონდენტი 2-ქალი	ერთგულება, ნდობა
რესპონდენტი 3-ქალი	ურთიერთპატივისცემა
რესპონდენტი 4-კაცი	
რესპონდენტი 5-კაცი	ერთიანობა, ურთიერთგაგება
რესპონდენტი 7-კაცი	
რესპონდენტი 9-კაცი	
რესპონდენტი 11-კაცი	თანაცხოვრება, ოჯახის შექმნა
რესპონდენტი 16-ქალი	

ცხრილი II. ქორწინების მიმართ ასოციაცია (განქორწინებული ოჯახის სტუდენტები)

რესპონდენტი 6-ქალი	უხერხულობა, კომპრომისი
რესპონდენტი 8-ქალი	გარანტია, ერთგულება
რესპონდენტი 10-ქალი	სიყვარული, ბედნიერება, ჰარმონია,
რესპონდენტი 12-კაცი	სილამაზე, სილაღე
რესპონდენტი 13-ქალი	
რესპონდენტი 14-კაცი	პრობლემები
რესპონდენტი 15-კაცი	

ცხრილი III. განქორწინების მიმართ ასოციაცია (განუქორწინებელი ოჯახის სტუდენტები)

რესპონდენტი 1-ქალი	მარტობა, იმედგაცრუება, სევდა
რესპონდენტი 2-ქალი	ტრავმა, ღალატი, ტრაგედია, უბედურება
რესპონდენტი 3-ქალი	დანგრეული ოჯახი
რესპონდენტი 4-კაცი	
რესპონდენტი 5-კაცი	სიყვარულის გაქრობა, უპატივცემულობა
რესპონდენტი 7-კაცი	
რესპონდენტი 9-კაცი	
რესპონდენტი 11-კაცი	კონფლიქტი, მესამე პირის ჩარევა
რესპონდენტი 16-ქალი	

ცხრილი IV. განქორწინების მიმართ ასოციაცია (განქორწინებული ოჯახის სტუდენტები)

რესპონდენტი 6-ქალი	თავისუფლება
რესპონდენტი 8-ქალი	მარტობა, შიში
რესპონდენტი 10-ქალი	უსიამოვნების განცდა, პრობლემა
რესპონდენტი 12-კაცი	
რესპონდენტი 13-ქალი	ღალატი, ჩხუბი
რესპონდენტი 14-კაცი	
რესპონდენტი 15-კაცი	გაურკვევლობა, დაბნეულობა

ქორწინების მოტივების განსხვავება გამოცდილებების მიხედვით

რესპონდენტები ქორწინებისა და განქორწინების რამოდენიმე მოტივს/მიზეზს ასახელებენ. ქალი რესპონდენტები, რომლებიც არიან განუქორწინებელი ოჯახის შვილები, ქორწინების მოტივად და მიზეზად ასახელებენ სიყვარულს, ოჯახის შექმნას, ურთიერთობის გაღრმავებას და ერთიანობას, ხოლო კაცები საუბრობენ, რომ ქორწინების მიზანი და მოტივია ოჯახის შექმნა, გვარის გაგრძელება, გამრავლება და მარტოობისგან თავის დაღწევა.

„ქორწინების მიზანი პირველ რიგში არის ოჯახის შექმნა, ერთიანობა შენს მეორე ნახევართან სამუდამოდ (რესპონდენტი 1 ქალი)“

„ქორწინების მიზანი არის ჩემი აზრით ურთიერთობის გაღრმავების და დამოუკიდებლობის დაწყების ახალი გზა საყვარელ ადამიანთან ერთად. (რესპონდენტი 3 ქალი)“

„ქორწინების მიზანი, პირველ რიგში არის თანაცხოვრება, გამრავლება, და უფრო ახლოს ყოფნა ერთმანეთთან. (რესპონდენტი 4 კაცი)“

„ქორწინების მიზანი არის შთამომავლობა და შენი გვარის გაგრძელება, ნაყოფის დატოვება, სიყვარულის. (რესპონდენტი 7 კაცი)“

ქალი რესპონდენტები განქორწინებული ოჯახიდან საუბრობენ, რომ ქორწინების მოტივი და მიზანი არის იმ ადამიანთან ცხოვრება, რომელსაც დაეყრდნობიან და ენდობიან და ადასტურებენ ამით, რომ დარჩენილი ცხოვრებას გატარებენ ერთ ინდივიდთან. რაც შეეხება კაცებს, ისინი საუბრობენ, რომ მთავარი მოტივი და მიზანია, რომ ჰქონდეს ინდივიდს სრულფასოვანი, წარმატებული პირადი ცხოვრება და უფრო ღრმა დონეზე გადაიყვანოს ურთიერთობა.

„ქორწინების მიზანია ადამიანი რომელიც გიყვარს გახდეს შენი ცხოვრების მეგზური (რესპონდენტი 10 ქალი)“

„ურთიერთობის გამყარება და უფრო ღრმა დონეზე გადაყვანა, უფრო ორმალურია (რესპონდენტი 12 კაცი)“

„ქორწინების მიზანი არის რო გქონდეს სრულფასოვანი ცხოვრება, იყო სავსე და არა ნახევარი, ამავდროულად წარმატებული პირადი ცხოვრება და ა.შ (რესპონდენტი 13 ქალი)“

ქორწინების მოტივები და მიზეზები რესპონდენტთა სამი ჯგუფისთვის შესაძლოა ითქვას, რომ არის მსგავსი, ვინაიდან ისინი ასახელებენ სიყვარულს, ერთიანობას, საყვარელ ადამიანთან მთელი ცხოვრების გატარებას, თუმცა განსხვავებული შეხედულება აქვთ კაცებს განუქორწინებელი ოჯახებიდან. მათთვის ქორწინების მიზანს წარმოადგენს ოჯახის შექმნა, გვარის გაგრძელება, გამრავლება და მარტოობისგან თავის დაღწევა.

განქორწინების მოტივების განსხვავება გამოცდილებების მიხედვით

განქორწინებას, ქალი რესპონდენტები განუქორწინებელი ოჯახებიდან საუბრობენ, რომ მთავარი მოტივი და მიზანია გაუგებრობა, განსხვავებული შეხედულებები, ღალატი, ხოლო კაცები საუბრობენ, რომ მთავარი მოტივი და მიზანია წყვილს შორის ვერ გაგება, სიყვარულის გაქრობა, ღალატი და ადრეული ქორწინება, მისწრაფებების და დამოკიდებულებების ცვლილება და მესამე პირის ჩარევა. სწორედ კლარკსი და ვილიამსი (Ramsay, 1990) თავიანთ კვლევაში საუბრობდნენ, რომ დღეს ქორწინებებიან ფსიქოლოგიური მოთხოვნის მიხედვით დასაკმაყოფილებლად, როგორცაა მეგობრობა, ემოციური მხარდაჭერა, ინტიმური და რომანტიკული ურთიერთობა, რომელშიც მათ შეუძლიათ გაიზიარონ თავიანთი ცხოვრების ყველა ასპექტი და მიაღწიონ ბედნიერებას. განქორწინებული ოჯახის შვილები, როგორც ქალები ასევე კაცებიც ასახელებენ სამ უმთავრესს მიზეზს, ღალატი, ეკონომიკური მდგომარეობა და ძალადობა. განქორწინებული ოჯახის შვილებმა, ყველამ დაასახელა, რომ ერთ-ერთი უმთავრესი მიზეზი არის ეკონომიკური მდგომარეობა.

„მატერიალური პრობლემა არის ერთ-ერთი უმთავრესი პრობლემა და ძალადობა, ღალატი (რესპონდენტი 13 ქალი)“

„ძალადობა, რომლის მსხვერპლებიც ქალები არიან სამწუხაროდ და ეკონომიკური მდგომარეობა. ქალები არჩენენ ძირითად შემთხვევაში ოჯახს და კაცები კი არ ეხმარებიან,

არამედ ძალადობენ მათზე და შესაბამისად განქორწინებამდეც მიდის მდგომარეობა. და დავამატებდი ლალატსაც“ (რესპონდენტი 10-ქალი)“

„ლალატი პირველ რიგში, ძალადობა, გამოყენება, მატერიალური მდგომარეობა (რესპონდენტი 12-კაცი)“

„ჩემი აზრით არის ძალადობა ქალების მიმართ, ლალატი და მატერიალური მდგომარეობა (რესპონდენტი 14-კაცი)“

„პირველ რიგში ძალადობა, ლალატი და შემდგომ დავასახელებ მატერიალურ მდგომარეობას, რაშიც ვგულისხმობ იმას, რომ ზოგჯერ ერთ ინდივიდს უწევს მთლიანად ოჯახის რჩენა და რასაც ვაკვირდები ბოლო წლები ქალები არჩენენ ძირითადად ოჯახს (რესპონდენტი 15-კაცი)“

სამი მნიშვნელოვანი მიზეზი, რომელიც დასახელდა განქორწინებული ოჯახის შვილების მიერ განქორწინების საფუძველად, ძალადობა, მატერიალური მდგომარეობა და ლალატი შესაძლოა თავიანთი გამოცდილების შედეგად არსებულ მიზეზებს წარმოადგენდეს. ამავდროულად საინტერესო ფაქტია ის, რომ რესპონდენტების პასუხი ხაზს უსვამს ძალადობის მსხერპლ ინდივიდებს, რომლებსაც წარმოადგენენ ქალები და ხაზს უსვამს საქართველოში არსებულ მდგომარეობას. ის ფაქტი, რომ განქორწინების მიზეზია მატერიალური მდგომარეობა, მასში იგულისხმება რესპონდენტების პასუხით, რომ ძირითადად ქალები არიან ოჯახის მარჩენალები, ხაზს უსვამს იმ ფაქტს, რომ საქართველოში არსებული ტრადიციული ღირებულებები, რომელიც ოჯახის მარჩენალ ინდივიდად კაცს მოიაზრებდა ნელ-ნელა ირღვევა და ქალი წარმოადგენს იმ ინდივიდს, რომელსაც ოჯახის მარჩენალის სტატუსი მიწერება. სწორედ ამ როლური მოლოდინების მოდიფიცირებას დროის სვლასთან ერთად ასახავს კავკასიის ბარომეტრის 2019 წლის კვლევის შედეგები (Center, 2019).

რელიგიის და კულტურის როლი

ქორწინებაზე და განქორწინებაზე საუბრისას გამოიყო ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხები, როგორცაა რელიგია და კულტურა. ყველა რესპონდენტი საუბრობს, რომ რელიგია და კულტურა ქართული საზოგადოებისთვის ასრულებს უმნიშვნელოვანეს როლს. განქორწინებელი ოჯახის შვილები და ქალები განუქორწინებელი ოჯახებიდან საუბრობენ, რომ ხშირ შემთხვევაში კულტურის და რელიგიის გამო წყვილი უარს ამბობს განქორწინებაზე, მიუხედავად იმისა, რომ ქორწინებაში უფრო უბედურები არიან. ეს ყოველივე მათი აზრით განპირობებულია რელიგიით, რომელიც უკიდურესი შემთხვევის დროს კრძალავს განქორწინებას და ასევე მათ საზოგადოების აზრის ემინიათ, განსაკუთრებით კი ეს ეხებათ ქალებს. ხოლო ქორწინების შემთხვევაში, მათი აზრით ქართულ კულტურაში ასაკიც კი დაწესებულია, თუ როდის უნდა დაოჯახდეს ინდივიდი და ამის გამო ბევრი ახალგაზრდა შეცდომასაც უშვებს. მათი აზრით, მნიშვნელოვანია, თუ რას ფიქრობს თვითონ ინდივიდი და არ უნდა მოექცეს სხვათა ზეგავლენის ქვეშ.

„ჩემი აზრით ზოგიერთი ადამიანი განიცდის დიდ წნეხს რელიგიიდან და კულტურიდან, განსაკუთრებით კი ქალები განიცდიან ამ წნეხს, განქორწინების დროს ქალებს უფრო ცუდი თვალთ უყურებენ, ვიდრე მამაკაცებს (რესპონდენტი 15-კაცი)“

„ჩემს ირგვლივ უამრავი რელიგიური და ტრადიციული ადამიანია, რომლებისთვისაც მაგალითად მიუღებელია ქორწინებამდე სექსუალური კავშირი პარტნიორთან და არაერთხელ მომისმენია, როდესაც უთქვამთ, თუ ოჯახი დაინგრა, ესეიგი ცოლმა კარგად ვერ მიხედა ქმარსო (რესპონდენტი 10-ქალი)“

რესპონდენტი 7, 9 და რესპონდენტი 5, კაცები განუქორწინებელი ოჯახიდან საუბრობენ, რომ რელიგია და კულტურა დიდ როლს თამაშობს, როგორც თავიანთ ცხოვრებაში, ასევე სხვა ადამიანების ცხოვრებაშიც, მათთვის მიუღებელია მაგალითად წყვილის ქორწინებამდე თანაცხოვრება, ვინაიდან მათი მშობლებისთვის და მათთვისაც მიუღებელია.

„ყველას თავისი აზრი და დამოკიდებულება აქვს, მაგრამ ჩემთვის მიუღებელია (რესპონდენტი 5-კაცი)“

„თუ თანაცხოვრებამდე მივა ჩემი და ჩემი მეორე ნახევრის ურთიერთობა, მაშინ ავდგები და ცოლად მოვიყვან (რესპონდენტი 7-კაცი)“

„ჩემთვის პირადად მიუღებელია ქორწინებამდე წყვილის თანაცხოვრება, ზოგი ადამიანისთვის ეს არ წარმოადგენს პრობლემას, მაგრამ ჩემთვის წარმოადგენს (რესპონდენტი 9-კაცი)“

ქართული საზოგადოებისთვის, როგორც კოლექტივისტური და მასკულინური კულტურის მახასიათებლების მატარებლისთვის, ქორწინების ინსტიტუტი არის მნიშვნელოვანი. ქორწინება საქართველოში განსაზღვრული იყო ქრისტიანული მოძღვრებით და სხვა ქვეყნების მსგავსად, ქორწინების მიზანი იყო ქალისა და კაცის კავშირი შთამომავლობისა და ოჯახის შესაქმნელად (გოგოლიშვილი, 2019). რესპონდენტების განსხვავებული შეხედულებები შესაძლოა მრავალი ფაქტორით იყოს განპირობებული. მაგალითად განქორწინებული მშობლების შვილების შეხედულება, რომ მათთვის განქორწინება არ არის ტრაგედია და თანაცხოვრება მისაღებია, შესაძლოა განპირობებული იმით, რომ მათი მშობლები განქორწინებულები არიან, შესაბამისად მათზე დაკვირვების საფუძველზე მისაღებია განქორწინება, ვინაიდან თანაცხოვრების პერიოდში წყვილი ერთმანეთს უკეთ იცნობს, რომლის პერიოდშიც შესაძლოა გამოავლინონ ისეთი თვისებები, რაც შემდგომში მათთვის მიუღებელი იქნება და მსგავსს გამოცდილებას არ მიიღებენ, რაც მათმა მშობლებმა განიცადეს, ხოლო განუქორწინებელი ოჯახის შვილებისთვის, კონკრეტულად მამაკაცებისთვის, რომლებისთვისაც მიუღებელია თანაცხოვრება და განქორწინება, ასევე შესაძლოა ოჯახიდან არის დასწავლილი. რაც შეეხება ქალებს, რომლებიც განუქორწინებელი ოჯახებიდან არიან და მსგავსი დამოკიდებულება აქვთ, როგორც რესპონდენტებს განქორწინებული ოჯახიდან, შესაძლოა განპირობებულია ფემინისტური შეხედულებების გავრცელებით, რომელიც მეტ თავისუფლებას, დამოუკიდებლობას და არჩევანის შესაძლებლობას ანიჭებს ქალებს.

შიში ქორწინების მიმართ

მიუხედავად იმისა, რომ განქორწინებული მშობლების შვილები, ქალი რესპონდენტები პოზიტიურად უყურებდნენ ქორწინების ფენომენს და მათთვის მნიშვნელოვანია ქორწინების ინსტიტუტი, ამავდროულად მათ აქვთ შიში ქორწინების, ვინაიდან არ უნდათ თავიანთი დედების მსგავსად დარჩნენ მიტოვებულნი, იმედგაცრუებულნი და არ განიცადონ ის, რაც მათმა დედებმა განიცადეს. ამავდროულად, მათ მამაკაცებთან მიმართებაში აქვთ დაბალი თვითშეფასება, არ არიან თავდაჯერებულები და არ ენდობიან მათ. ერთ-ერთი საინტერესო საკითხი იყო ის, რომ ქალი რესპონდენტები განქორწინებული ოჯახებიდან მიიჩნევდნენ, რომ გარკვეულწილად თავიანთი მშობლების განქორწინებამ დიდი პლიუსი შემატა მათ ცხოვრებას იმ კუთხით, რომ არიან ბევრად დაკვირვებულები ურთიერთობებში, აქცევენ ყურადღებას ისეთ დეტალებს, რასაც მათი თქმით არ გაითვალისწინებდნენ ისეთი ინდივიდები, რომელთა მშობლებიც არ არიან განქორწინებულნი.

„რამდენადაც ირონიული არ უნდა იყოს, ჩემი მშობლების განქორწინებამ ერთი მნიშვნელოვანი გაკვეთილი მასწავლა, ისეთ დეტალებს ვაკვირდები კაცებში და ისეთ საკითხებს ვაქცევ ყურადღებას, რასაც მაგალითად არ მივაქცევდი, რომ არ დაშორებულიყვნენ ჩემი მშობლები (რესპონდენტი 6 ქალი)“

„დედაჩემის გამოცდილების საფუძველზე ნამდვილად ვიცი კაცში რას უნდა მივაქციო ყურადღება, რომ მეც მსგავსი გამოცდილება არ მივიღო და მგონია, რომ ეს კარგიც არის, ზოგი ჭირი მარგებელიაო, ხომ გაგიგიათ, ზუსტად ეგ არის (რესპონდენტი 8 ქალი)“

რაც შეეხება მამაკაცებს განქორწინებული ოჯახებიდან, მათთვისაც რთულია ქორწინებაზე ფიქრი მიუხედავად იმისა, რომ პოზიტიურად უყურებენ ქორწინებას და მნიშვნელოვანია. მათ ეშინიათ პასუხისმგებლობის აღების, ვინაიდან ეს მოითხოვს ფინანსურ უზრუნველყოფასაც და ამჟამად ქორწინებაზე ფიქრი უსიამოვნოა მათთვის, რაც შესაძლოა გამოწვეული იყოს მრავალი ფაქტორით, თუნდაც იმით, რომ არ არიან სრულიად დამოუკიდებელნი და არ აქვთ შემოსავალი, რაც უზრუნველყოფს საკუთარ თავს სრულიად და

შემდეგ ოჯახსაც, ასევე მშობლების განქორწინების გამოცდილებიდან გამომდინარეც შესაძლოა იყოს გამოწვეული. კაცები განქორწინებული ოჯახიდან საუბრობენ, რომ ენდობიან ქალებს და აქვთ მაღალი თვითშეფასება, როგორც ამას თვითონ საუბრობენ.

განუქორწინებელი ოჯახის შვილებს, ქალებსაც და კაცებსაც არ აქვთ ქორწინების მიმართ შიში, თუმცა ჯერ არ სურთ დაოჯახება. ისინი არიან თავდაჯერებულები და ენდობიან პარტნიორებს, ვინაიდან მათი აზრით ნდობის გარეშე ურთიერთობის წინსვლა შეუძლებელია.

ერთ-ერთ კვლევის შედეგების თანახმად, ახალგაზრდები, რომლებიც გაიზარდნენ განქორწინებულ მშობლებთან ერთად, აქვთ უფრო დაბალი კმაყოფილება რომანტიკულ ურთიერთობაში (Cui, 2010). ახალგაზრდებს შორის დაბალ ნდობას ხშირად იწვევს მშობლების განქორწინება და ეს ასევე გავლენას ახდენს მოზარდების რომანტიკულ ურთიერთობაზე. ახალგაზრდებმა იციან, რომ ქორწინება შეიძლება არაგრძელვადიანი იყოს მათი განცალკევებული და განქორწინებული მშობლების გამოცდილებით. რებეკა ბივონას მიერ ჩატარებულმა სხვა კვლევამ აჩვენა, რომ ახალგაზრდებს, განსაკუთრებით ქალებს, შეიძლება არ ჰქონდეთ ნდობა მომავალ ქორწინებაში და ქორწინებას პოტენციურად დროებით თვლიან იმ ქალებთან შედარებით, რომლებიც განუქორწინებელი ოჯახებიდან არიან, იმის გამო, რომ მათი მშობლები განქორწინდნენ (Bivona-Guttadauro, 2013). ამრიგად, მშობლის განქორწინებამ შესაძლოა ახალგაზრდებს გაუჩუროს არასაიმედო განცდა თავიანთი ურთიერთობების ფარგლებში და ჰქონდეს უფრო უარყოფითი დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ. არსებული კვლევის შედეგები დაემთხვა ჩემს მიერ ჩატარებული კვლევის შედეგებსაც.

დასკვნა

სტუდენტების დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ არის პოზიტიური და მათთვის მნიშვნელოვანია, მათ აქვთ სურვილი, რომ ერთ დღეს დაქორწინდნენ, თუმცა კაცები განუქორწინებელი ოჯახებიდან უფრო მეტად მიისწრაფიან დაოჯახებისკენ, ვიდრე ქალები განუქორწინებელი ოჯახებიდან. სტუდენტებს აქვთ განქორწინების მიმართ მიმდებლობა, როგორც განუქორწინებელი ოჯახის შვილებს, ასევე განქორწინებული ოჯახის შვილებსაც, თუმცა გამონაკლისს ჯგუფს წარმოადგენს კაცები განუქორწინებელი ოჯახებიდან, რომლებისთვისაც მიუღებელია განქორწინება.

განქორწინების მიმართ სტუდენტების დამოკიდებულება გამოცდილებებიდან გამომდინარე განსხვავებულია. განუქორწინებელი ოჯახის შვილების, ქალი რესპონდენტებისთვის ტრაგედიას არ წარმოადგენს განქორწინება და მისაღებია მათთვის, მსგავსი მოსაზრებები აქვთ განქორწინებული მშობლების შვილებსაც, ქალებსაც და კაცებსაც, ხოლო განქორწინებას ნეგატიურად უყურებენ და სრულიად მიუღებელია კაცებისთვის, რომელთა მშობლებიც არ არიან განქორწინებულნი.

განქორწინების მოტივებს შორის ყველაზე ხშირად დასახელებულ მიზეზს წარმოადგენს მატერიალური მდგომარეობა, ღალატი და უთანხმოება. რაც შეეხება ქორწინების მოტივებს, კაცები განუქორწინებელი ოჯახებიდან თვლიან, რომ ქორწინების მიზანია ოჯახის შექმნა და გვარის გაგრძელება, ხოლო განუქორწინებელი ოჯახის შვილები, კაცები მიიჩნევენ, რომ ქორწინების მოტივს წარმოადგენს სრულფასოვანი და წარმატებული მომავლის შექმნა. რაც შეეხება ქალებს, განუქორწინებელი ოჯახიდან, ასახელებენ, რომ ქორწინების მიზანია საყვარელ ადამიანთან მთელი ცხოვრების გატარება, ხოლო ქალები განუქორწინებელი ოჯახებიდან საუბრობენ, რომ ქორწინების მიზანია სიყვარული, ოჯახის შექმნა, ურთიერთობის გაღრმავება და ერთიანობა.

როგორც სოციალური დასწავლის თეორია პროგნოზირებს, ინდივიდები ასახავენ მათი მშობლების ქცევას, ქმედებებს და დამოკიდებულებებს. არსებული კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ განუქორწინებელი მშობლების შვილების, ქალების და კაცების შეხედულებები ქორწინებასთან მიმართებაში არის პოზიტიური, რომელიც შესაძლოა გამოწვეულია იმით, რომ მათი მშობლები იმყოფებიან ქორწინებაში, თუმცა განქორწინებასთან მიმართებაში ეს დამოკიდებულება არის განსხვავებული, ვინაიდან ქალებისთვის მისაღებია განქორწინება, ხოლო მამაკაცებისთვის არის მიუღებელი. რაც შეეხება განქორწინებული

მშობლების შვილებს, როგორც ქალებს, ასევე კაცებს აქვთ მიმღებლობა განქორწინების მიმართ, რაც შესაძლოა გამომდინარეობდეს მშობლების გამოცდილებიდან გამომდინარე, თუმცა ქორწინების მიმართ აქვთ პოზიტიური დამოკიდებულება, მიუხედავად იმისა, რომ მათი მშობლები არიან განქორწინებულნი. აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ სტუდენტები გარკვეულწილად იმეორებენ მშობლების ქმედებებს და სრულიად არ ასახავენ მათ ქცევას და დამოკიდებულებებს, რაც შესაძლოა გამოწვეული მოდერნიზაციის გავლენით და გენდერული იდეოლოგიის ცვლილებით.

1. განსხვავდება თუ არა ქორწინება/განქორწინების მიმართ სტუდენტების დამოკიდებულება თავიანთი გამოცდილებიდან გამომდინარე?

სტუდენტების დამოკიდებულება ქორწინება/განქორწინების მიმართ თავიანთი გამოცდილებიდან გამომდინარე არის როგორც მსგავსი, ამავდროულად განსხვავებულიც. განუქორწინებელი ოჯახის შვილები პოზიტიურად უყურებენ ქორწინების ინსტიტუტს და მათთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, რომელიც ასოცირდება დადებით სიტყვებთან, როგორცაა ბედნიერება, სიყვარული და ურთიერთგაგება, ასევე პოზიტიური დამოკიდებულება აქვთ ქორწინების მიმართ განქორწინებული ოჯახის შვილებსაც და მათთვისაც მნიშვნელოვანია, ვინაიდან მათ სურთ ქონდეთ ბედნიერი ქორწინება მათი მშობლებისგან განსხვავებით. განქორწინების მიმართ დამოკიდებულებას რაც შეეხება, გამოკითხული რესპონდენტების ნაწილი ნეგატიურად უყურებს განქორწინებას, კონკრეტულად განუქორწინებელი მშობლების შვილები, კაცები და მათთვის დაუშვებელია, ხოლო რესპონდენტებისთვის, რომლებიც განქორწინებული ოჯახიდან არიან, მათი დამოკიდებულება არ არის ნეგატიური და არ წარმოადგენს ტრაგედიას განქორწინება, არამედ ხშირ შემთხვევაში მათი აზრით უმჯობესია წყვილი დაშორდეს კიდევაც ერთმანეთს და მსგავსი შეხედულება აქვთ ქალებსაც, რომლებიც არიან განუქორწინებელი ოჯახის შვილები.

2. განსხვავდება თუ არა სქესის მიხედვით სტუდენტების დამოკიდებულება ქორწინება/განქორწინების მიმართ?

სქესის მიხედვით სტუდენტების დამოკიდებულება ქორწინების მიმართ არ განსხვავდება. ქორწინების ინსტიტუტი ქალებისთვისაც და კაცებისთვისაც პოზიტიურია მიუხედავად თავიანთი გამოცდილებიდან გამომდინარე, რაც შეეხება განქორწინების მიმართ დამოკიდებულებას, ქალები განუქორწინებელი და განქორწინებული ოჯახებიდან და მამაკაცები განქორწინებული ოჯახებიდან მსგავსი დამოკიდებულებით ხასიათდებიან განქორწინების ფენომენის მიმართ და ტრაგედიას არ წარმოადგენს მათთვის და მისაღებია, ხოლო მამაკაცები განუქორწინებელი ოჯახებიდან ტრაგედიად მიიჩნევენ განქორწინებას და დაუშვებელია მათთვის.

3. რას მიიჩნევენ ქორწინებისა და განქორწინების მოტივებად სტუდენტები?

ქალი რესპონდენტები განქორწინებული ოჯახებიდან საუბრობენ, რომ ქორწინების მოტივი და მიზანი არის იმ ადამიანთან ცხოვრება, რომელსაც დაეყრდნობიან და ენდობიან და ადასტურებენ ამით, რომ დარჩენილ ცხოვრებას გატარებენ ერთ ინდივიდთან. რაც შეეხება კაცებს, ისინი საუბრობენ, რომ მთავარი მოტივი და მიზანია, რომ ჰქონდეს ინდივიდს სრულფასოვანი, წარმატებული პირადი ცხოვრება და უფრო ღრმა დონეზე გადაიყვანოს ურთიერთობა.

რესპონდენტები ქორწინებისა და განქორწინების რამოდენიმე მოტივს/მიზეზს ასახელებენ. ქალი რესპონდენტები, რომლებიც არიან განუქორწინებელი ოჯახის შვილები, ქორწინების მოტივად და მიზეზად ასახელებენ სიყვარულს, ოჯახის შექმნას, ურთიერთობის გაღრმავებას და ერთიანობას, ხოლო კაცები საუბრობენ, რომ ქორწინების მიზანი და მოტივია ოჯახის შექმნა, გვარის გაგრძელება, გამრავლება და მარტოობისგან თავის დაღწევა.

რაც შეეხება განქორწინებას, ქალი რესპონდენტები განუქორწინებელი ოჯახებიდან საუბრობენ, რომ მთავარი მოტივი და მიზანია გაუგებრობა, განსხვავებული შეხედულებები,

ღალატი, ხოლო კაცები საუბრობენ, რომ არის ინდივიდებს შორის ვერ გაგება, სიყვარულის გაქრობა, ღალატი და ადრეული ქორწინება, მისწრაფებების და დამოკიდებულებების ცვლილება და მესამე პირის ჩარევა. ხოლო განქორწინებული ოჯახის შვილები, როგორც ქალები ასევე კაცებიც ასახელებენ სამ უმთავრესს მიზეზს, ღალატი, ეკონომიკური მდგომარეობა და ძალადობა. განქორწინებული ოჯახის შვილებმა, ყველამ დაასახელა, რომ ერთ-ერთი უმთავრესი მიზეზი არის ეკონომიკური მდგომარეობა.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. გოგლიშვილი, ო. (2019). ქართული საოჯახო სამართლის ისტორია. ბათუმი.
2. დემოგრაფიისა და სოციოლოგიის ინსტიტუტი (2014). დემოგრაფიის და სოციოლოგიის პრობლემები. თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
3. მენაბდიშვილი, ნ. (2021). განქორწინება საქართველოს ახალგაზრდებში (XXI საუკუნე) . ეკონომიკა-XXI.
4. საქსტატი. (2022). განქორწინება. თბილისი: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული ცენტრი.
5. სტურუა, ლ. შ. (2017). ადრეული/ბავშვობის ასაკში ქორწინებისა და ქალთა სასქესო ორგანოების დასახიჩრების/კვეთის საზიანო პრაქტიკები საქართველოში. დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი.
6. ჰოფსტედე, გ. ფ. (2011). კულტურები და ორგანიზაციები. თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
7. Amani, D. B. (2011). The study of Marriage Motivation between engaged (male and female). Family Counseling and Psychotherapy, 358-372.
8. Bandura, D. A. (1969). Social-Learning Theory Of Identificatory Processes. Handbook Of Socialization Theory and Research.
9. Amato, P., Booth, A., Wolchik, C. T. (2019). The consequences of divorce for attitudes toward divorce and gender roles. Journal of Family Issues, 306–322.
10. Sodermans, S. V. (2015). The influence of family type and parental conflict on adolescent's attitudes towards marriage and divorce: the role of family integration. Research Gate.
11. Bethell, L. K. (2010). THE IMPACT OF PARENTAL DIVORCE ON COLLEGE STUDENT'S PERCEPTION OF CURRENT AND MARITAL RELATIONSHIPS. semantic scholar.
12. Bivona-Guttadauro, R. E. (2013). The Intergenerational Transmission of Attitudes on Divorce and Marriage.
13. Cahaya BF, Suparman MY, Chandika J. (2020). Differences Between Attitudes Towards Marriage Among Young Adults With Divorced and Non-Divorced Parents. Advances in Social Science, Education and Humanities Research, volume 478; 632-635.
14. Carol L. Gohm, S. O. (1998). Culture, Parental Conflict, Parental Marital Status, and the Subjective Well-Being of Young Adults . JSTOR, 319-334.
15. Center, C. R. (2010, 2019). Who should normally be the breadwinner? Tbilisi, Georgia.
16. Center, C. R. (2011-2017). Justified or not-Getting Divorce. Tbilisi, Georgia.
17. Branch-Harris, C., Cox, A. (2015). The Effects of Parental Divorce on Young Adults Attitudes towards Divorce. Southern Illinois: Honors Theses University Honors Program.
18. Coleman, P. E. (2004). Christian Attitudes to Marriage: From Ancient Times to the Third Millennium. London: Hymns Ancient & Modern Ltd.
19. Cui, M. F. (2010). The effect of parental divorce on young adults' romantic relationship dissolution: What makes a difference? APA PsycInfo, 410–426.
20. Coninck, S. V. (2021). Attitudes of young adults toward marriage and divorce, 2002–2018. Journal of Divorce & Remarriage , 62(1):66–82.
21. Divorce Statistic:over 115 studies, facts and rates for 2022. (n.d.). Wilkinson and Finkbeiner.

22. Ehrenberg, F. C. (2016). Parental Divorce and Attitudes and Feelings toward Marriage and Divorce in Emerging Adulthood: New Insights from a Multiway-Frequency Analysis. ResearchGate .
23. Telzer, J. (2018). Social Influence on Positive Youth Development:A Development Neuroscience Perspective. United States: University of North Carolina.
24. Collardeau, M. E. (2016). Parental Divorce and Attitudes and Feelings toward Marriage and Divorce in Emerging Adulthood: New Insights from a Multiway-Frequency Analysis. Journal of European Psychology Students.
25. Goslin, O. (2014). Gender Differences in Attitudes Towards Marriage Among Young Adults. Department of Social Science.
26. Harun, R. (2009). In Pursuit of National Interest: Change and Continuity in Malaysia's Foreign Policy Towards the Middle East. Jurnal Antarabangsa Kajian Asia Barat International Journal of West Asian Studies, 23-38.
27. Alqashan, H. A. (2010). Attitudes of Kuwaiti Young Adults toward Marriage and Divorce. Advances in Social Work .
28. Jayson, S. (2012). Marriage and Family. Canada: Introduction to Sociology 2CN candian edition.
29. Lin, Y.-C. H.-H. (2014). Attitudes of Taiwanese College Students toward Marriage: A Comparative Study of Different Family Types and Gender. Journal of Comparative Family Studies, 425-438.
30. Servaty, K. W. (2020). The Relationship between Gender and Attitudes towards Marriage. Journal of Student Research.
31. Manap, K. H. (2013). THE PURPOSE OF MARRIAGE AMONG SINGLE MALAYSIAN YOUTH. Procedia - Social and Behavioral Sciences.
32. Manap, J., Kassim, A.C., Hoesni S., Nen, S., Idris, F., Ghazali, F. (2013). The Purpose of Marriage among Single Malaysian Youth, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 82; 112-116,
33. Lowe, M. J. (2019). Social and cultural factors perpetuating early marriage in rural Gambia: an exploratory mixed methods study. Pub Med.
34. Cui, F. D. (2011). The effect of parental divorce on young adults' romantic relationship dissolution: What makes a difference? Research Gate, 410 - 426.
35. Moats, M. M. (2004). THE EFFECTS OF PARENTAL MARRIAGE, DIVORCE AND CONFLICT ON COLLEGE STUDENTS' ATTITUDES TOWARD MARRIAGE AND DIIVORCE. Miami.
36. Myers, W. M. (2012). Relationships Among Young Adults' Marital Messages Received, Marital Attitudes, and Relationship Self-Effifficacy. Adultspan Journal.
37. Amato, P. P. (1998). Parental divorce and attitudes toward marriage and family life. Journal of Marriage and Family.
38. Pickens, C. G. (2009). Self-Blame and Self-Esteem in College-Aged Children from Divorced Families. Journal of Divorce & Remarriage.
39. Jones, G., & Dommaraju, P. (2011). Divorce in Asia. Asian Journal of Social Science, 39(6), 721 - 723.
40. Ramsay, E. C. (1990). THE IMPORTANCE OF FAMILY AND NETWORK OF OTHER RELATIONSHIPS IN CHILDREN'S SUCCESS IN SCHOOL. JSTOR-International Journal of Sociology of the Family , 237-254.
41. Rhoades, G. K. (2009). The pre-engagement cohabitation effect: A replication and extension of previous findings. Journal of Family Psychology, 107-111.
42. Roper, S. W. (2016). The Intergenerational Effects of Parental Divorce on Young Adult Relationships. University of Nevada.
43. Solicitors, J. (2022, may 25). Divorce Rates Around The World.
44. Leff, S.S., Tulleners, C., Posner, C.J. (2009). Chapter 40 - AGGRESSION, VIOLENCE, AND DELINQUENCY, Editor(s): William B. Carey, Allen C. Crocker, William L. Coleman, Ellen Roy

- Elias, Heidi M. Feldman, *Developmental-Behavioral Pediatrics (Fourth Edition)*, W.B. Saunders; 389-396,
45. Thornton, A. (1992). The Relationship between Cohabitation and Divorce: Selectivity or Causal Influence? <https://www.jstor.org/stable/2061823>.
  46. Tsuya, N. O. (2004). *Marriage, Work, and Family Life in Comparative Perspective: Japan, South Korea, and the United States*. University of Hawai'i Press .
  47. Shurts, J. E. (2012). Relationships Among Young Adults' Marital Messages Received, Marital Attitudes, and Relationship Self-Efficacy. *Adultspan Journal* .
  48. Whitton, S. W. (2009). *Effects of Parental Divorce on Marital Commitment and Confidence*. National Library of Medicine.
  49. William, L. (2016). *Intruduction to Sociology: Marriage and Family*.
  50. Wright, K. C. (2010). Marriage Today: Exploring the Incongruence Between Americans' Beliefs and Practices. *Journal of Comparative Family Studies*, 329-345.
  51. Yaacob, S. N. (2016). Being Caught in the Middle of Inter-Parental Conflict: Relationship between Inter-Parental Conflict and Attitudes towards Marriage among Male and Female Adolescents from Divorced Families. *Asian Social Science*, 57-64.